

ORJUNA

NACIONALISTIČNI ORGAN.

NAROČNINA: za Jugoslavijo: za tri mesece 12.— Din.; za celo leto 48.— Din.; za inozemstvo je dodati poštnino. Oglasi po ceniku. — Posamezna številka stane 1 Din.

LASTNIK: OBLASTNI ODBOR OR. JU. NA. V LJUBLJANI.

IZHAJA VSAKO NEDELJO!

REDAKCIJA IN ADMINISTRACIJA: Arena Narod. doma. Rokopisi se ne vračajo. — Anonimni dopisi se ne sprejemajo. POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

DR. IVO MOGOROVIĆ, Beograd.

Za diktaturo Nacije.

Nič ni tako odvratno, kot če svobodo vzdržujejo sužnji ali če imajo glasovalno pravico oni, ki jim ni nikdar na misel prišlo, da bi mislili ali delali.

Emerson.

Če pogledamo na ta divji lov za poslaniškimi mandati in če poslušamo demagoške kraljice teh odvratnih lovcev, dobimo zelo žalostno sliko o naši politični zrelosti, o smislu za čast, o iskrenosti, značaju in moralnem nivoju svojega naroda.

Ti odvratni lovci na mandate se spuščajo v najnižje moralne nižine in tu, iz laži, spletk in demagogije prosijo oni od naroda milost, da jim da svoje zaupanje. Zaupanje narodovo iščejo oni, pa ne zato, ker mislijo, da bodo mogli kot narodni poslanci provesti v delo kake svoje globoke in posebne ideje; ne zato, ker so uverjeni o moči svojega duha in sili svojega značaja; ne zato, ker mislijo, da bodo našli izhod iz teže situacije Domovine; ne zato, ker so prepričani, da bodo v prihodnji narodni skupščini rešili velike probleme gospodarske, agrarne, trgovsko-prometne, socialne, kulturne, državne, mednarodne, oni iščejo zaupanje svojega naroda samo zato, da ugodijo svojim ambicijam, da se morejo nazvati narodni poslanci, da morejo udobno in brezskrbno s poslanskimi plačami živeti in lenariti, brezdelno pohajkovati, včasih intervenirati in sploh poceni trgovati na svoj osebni račun.

Pri takem položaju ne moremo od bodoče narodne skupščine pričakovati nič dobrega. Kajti razen nekaj izjem bodo prišli v njo samo puhle figure in piškave glave, t. j. ljudje, ki so s svojo nesramnostjo, predrznostjo in radodarnostjo uspeli prevariti narod; ljudje, katerih osebne ambicije daleč prekašajo njih sposobnosti in vrline; ljudje, majhni in malenkostni, ki so absolutno nesposobni, da izvedejo večje stvari.

Taka narodna skupščina, sestavljena od heterogenih in po veliki večini koruptivnih, pokvarjenih, sebičnih in nesposobnih ljudi, bo životarila eden, dva, tri ali več mesecev, t. j. tako dolgo, dokler ne pride narod do prepričanja, da so njegovi predstavniki absolutno nesposobni za delo v korist obče stvari.

Vsled take heterogenosti in nesposobnosti narodne skupščine bo avtoriteta oblasti in države padala vedno globlje, obča anarhija in nemoralnost se bosta razmahili, dinar bo padal in padal, draginja, beda in nezadovoljstvo naroda bo pa rastlo bolj in bolj.

Da konča ta neznosni in skrajno težki položaj, bo treba razpustiti skupščino in ponovno apelirati na narod ali izvesti diktaturo, ki mora po vsaki anarhiji nezogibno priti.

Osebnost, strankarska ali razredna diktatura bi težko mogla pomoči Domovini. Taka diktatura bi težko mogla dvigniti ugled naše države v očeh inozemstva in ozdraviti narodovo nezadovoljnost. Nasprotno, uverjen sem, da bi taka diktatura še bolj razplamtila plemenske strasti in dovedla najprej do poedinih slučajev krvi, pozneje pa do jačjih pretresov in večjih krvoprelitij, o katerih se ne more vedeti, kdaj in kako bodo končali.

Zato je potrebno že danes ukreniti vse, kar je treba, da se prehliti osebna ali strankarska diktatura in da se mesto nje utare pot diktaturi Nacije. Zato je dolžnost vseh pravih patrijotov in poštenih ljudi, da se že danes začno pripravljati in grupirati za volitve po bodoči narodni skupščini.

Organizacija Jugoslovenskih Nacionalistov mora že danes najintenzivneje delati na širjenju in krepljenju svojih organizacij skrbno pazeti, da se v njo ne vtihotapijo ljudje umazane prošlosti, moralno diskvalificirani. Istočasno mora naša organizacija začeti z železno metlo čistiti svoje vrste in izvleči iz svoje srede vse smeti, ki so se tu in tam vrinile v naše vrste. Poleg tega morajo vse naše organizacije že danes delati na to, da se čim čvrsteje in tesneje zvežejo z organizacijami četnikov, dobrovoljcev in sokolov. Te štiri organizacije — stopivši pozneje v ožjo zvezo z ostalimi patrijotskimi organizacijami — bi si izbrale predvsem skupno vrhovno upravo, katere dolžnost bi bila, da zbere okoli sebe — potom posebnih odborov po vsej državi — vse, kar je poštenega in zdravega v našem narodu, brez ozira na strankarsko, imensko, razredno ali versko obeležje.

Taka organizacija bi morala biti izvedena do časa, ko bo ugotovljena absolutna nesposobnost obstoječih strank in narodne skupščine za delo v korist Domovine. Takrat bi naša organizacija preprečila uvedbo osebne ali strankarske diktature in bi se stavila kompaktno na razpoloženje Domovini. Ker bi bila narodna skupščina razpuščena in razpisane volitve, bi se osnovala velika nacionalistična stranka iz članov naših organizacij, stranka, ki bi mogla nositi ime stranka poštenja ali stranka poštenih ljudi. Ko bi ta stranka popolnoma gotovo pri volitvah dobila absolutno večino, bi mogla stvoriti močno in homogeno vlado. Vlada, podpirana od parlamenta, ki bi v njega prišla od strani naših organizacij aristokracija po duhu in morali, bi uvedla diktaturo Nacije. Njeno dejstvo bi se hitro občutilo, ugled oblasti in države bi hitro porastel v očeh državljanov in inozemstva, v državi bi bil kmalu uveden red in odstranjena korupcija, vsled česar bi razmere v naši Domovini krenile gigantsko k popolni konsolidaciji. Ta dejstva bi brezpogojno povzročila popravo naše valute, padanje cen in porast narodnega zadovoljstva. Da bi to imelo za posledice respekt naših sosedov pred nami, o tem ni treba govoriti, ko vendar vemo, da je naša vojska skupno s četniki že danes v stanju, da korenito obračuna z vsakim od naših neprijateljskih sosedov, pa tudi z vsimi naenkrat.

Da bi se mogel ta nacionalistični načrt lažje in tem hitreje provesti v vseh svojih konsekvencah, je potrebno, da nacionalistične organizacije že danes začno točno beležiti vse one inozemce, posebno pa Jude, ki danes tajno ali javno trujejo naše nacionalno, socialno, gospodarsko, moralno in državno življenje. Ta popis je potreben zato, ker bo treba te elemente čimprej izgnati za vedno iz Domovine, ker bo od njih zakriviljeno škodo trpel naš narod. Istočasno je treba zabeležiti vse naše državljane, ki se bavijo z tihotapstvom, brezvestnimi spekulacijami, navijanjem cen in podobnimi nepatrijotskimi posli, da bodo mogli biti najstrožje kaznovani poleg odvzeta koncesije in konfiskacije njih imovine v korist države.

Moje globoko prepričanje je, da ne bo samo najhitrejša in najboljša pot k ozdravljenju razmer v naši Domovini, temveč tudi edina pot k pravedenju našega duhovnega edinstva. V tej poti niso svecovani samo pogoji našega moralnega, socialnega in gospodarskega ozdravljenja, temveč tudi našega kulturnega napredka in državnega prečiščenja.

Nacionalisti, rešujte Domovino!

ALES POTOČNIK:

Slovenski separatizem.

Odpor nekaterih samo - Slovencev proti jugoslovenskemu narodnemu edinstvu, nezadovoljstvo s sedanjim upravnim stanjem in ozkosrčno shvačanje življenjske naloge slovenskega dela našega naroda imenujemo slovenski separatizem. To gibanje je pri nas Slovenceh breznačelno, megleno in zmešano; vse nezadovoljstvo s sedanjimi razmerami in z upravnimi težkočami se vedno pripisuje jugoslovenskemu narodnemu edinstvu. Iz tega izhaja po mnenju naših separatistov vse zlo, vse upravne pogrške posameznih oblasti in celo vsa slaba dejanja poedinih uradnikov, politikov in celo zasebnikov. V svojem glasilu separatisti dan na dan dokazujejo, da ne znajo ločiti med idejo jugoslovenskega narodnega edinstva pa med centralizmom, ki ga oni tako ljuto napadajo in pobijajo.

Nositelji tega odpora so mala četica ozkosrčnih ljudi, zaverovanih v neko idealizirano »samoniklost slovenskega naroda«. Ta samoniklost sestoji po njih mnenju iz tako dragocenih kulturnih vrednot, da bi bila oškodovana kultura celega sveta, ako bi se te vrednote udeleževali v novi, številčno krepkejši, gospodarski in politično jačji narodni edini. Ne bomo preiskovali, v koliko so naše slovenske plemenske posebnosti tako sijajne, da bi jih bilo treba gojiti in skrbeti, da se bohotno raznesejo, dovolimo pa si biti mnenja, da naše plemo v veliko korist lahko izgubi baš tiste svoje posebnosti, ki tvorijo najizrazitejše znake naše »samoniklosti«.

Zato se omejimo samo na to, da posvetimo malo v separatistično-avtonomistični idejni labirint, da si ogledamo miselnost nositeljev tega gibanja, da pregledamo arsenal njih orožja v tej borbi in proučimo taktiko teh samo-Slovencev, ki so v strahu, da izgube to, česar jim nihče ne jemlje.

Glede borcev za separatizem, decentralizem in avtonomizem, — vse troje moramo navajati v eni sapi, ker vrlji borci sami ne ločijo teh stvari in jih vedno istovetijo — ki so nam znani po vsem njihovem dejanju in nehanju moramo ugotoviti, da se njih obzorje od leta 1914. ni razširilo; podjem jugoslovenske narodne misli med vojno, deklaracije, prevrat in politično ujedinenje jugoslovenskih plemen so prespali, dremali še vedno in v zaspanosti svoji nejevoljno otepavajo okoli sebe, ker se jim ruši ozka stavba, ki so si to mukoma postavili in se ji vrinili kot besedniki in edino mero-dajni pooblaščenca.

Bilo je zelo komodno voditi političko kampanjizma. Od Drave do Adrije se je celo ozemlje še dale pred-gledati, posebno, ker je bila južna Štarska proglašena za »fremdes Gebiet« in ker so po Nabergerjevem padcu prepustili Trst in ostalo Primorje njih usodi. Preko Soče in Kolpe so mislili samo platonično, Drina pa jim je vzbujala nezaveden strah. Preko Drine so šle njih misli samo ob čitanju dovtipov »Musketer«, ki so se jim sladko smehljali, kajti njih kri je bila preveč samoniklo slovenska, da bi se vzbudila in prekipela ob tako krutih, krvnih žalitvah istoplemenjakov. Zanje so bili Srbi in Hrvatje samo predmet filoloških raziskavanj realnih vrednot jim niso priznavali.

Ker pa so se te vrednote uveljavile, in sicer močno uveljavile, so se gospodje zbal za svoje hierarhično prvenstvo, vedeli so, da med 13 milijoni ne bodo mogli več sedeti na najvišjih mestih, kakor je to bilo v

prejšnjih časih, ko so s svojo ideologijo vladali nekaj stotisočem. Med 13 milijoni je pač izbira večja in kriterij voljivosti širji, zato in samo zato so gospodje postali separatisti, avtonomisti, federalisti, decentralisti in samo-Slovinci.

Pamozna izjava kulturnih delavcev ni v našem ljudstvu ostavila nitj najmanjšega dojma, zato jo pregnemo s plaščem krščanske prizanesljivosti. Kakor bi bilo pikantno preiskati »kulturno« delovanje nekaterih deklarantov, vendar opuščamo to preiskavo, ker se s polpreteklo generacijo ne pečamo. Naša je sedanjost in prihodnost.

Naši separatisti imajo težko stališče v borbi zoper idejo jugoslovenskega narodnega ujedinenja. Vse kar je v zgodovini naših treh plemen znamenitejšega, je temeljilo na ideji edinstva in ta ideja je rdeča nit, ki se vleče skozi vso zgodovino do najnovejših časov. Od Ljudevita Posavskega pa do kmečkih uporov in turških vojen, od reformacije in ilirizma pa do balkanske in svetovne voje, v vseh teh pokreth tvori temelj narodno edinstvo in zavest krvine in jezikovne skupnosti. Ker naša zgodovina pozna pri vseh slav-nih pokreth samo idejo edinstva in vsa naša nesreča v preteklosti polaha iz separatizma, morajo naši separatisti hoditi po dokaze za svoje trditve k drugim narodom. Eji, tu pa je bera bogata!

Flamci, Katalonci in Provansalci, Škoti, Irski in Nizozemci, Ukrajinci in Belorusi morajo dokazovati upravičenost senilne ideje naših avtonomistov. Da, g. Radošček je v svojem novomeškem glasilcu izkopal celo egipčanske mumije iz dobe Seleveidov in jih poslal v bazo za slovensko avtonomijo. Vsa zatirana in

majorizirana plemena in narode navajajo in dokazujejo, da se mora Slovenec v tej državi čutiti tuja, ker to zahteva avtonomistična logika in usoda naštetih narodov. Med temi zgledi pa zaman iščeš Baskov, Lužiških Srbov in severozapadnih Slovanov, ki so klasičen vzgled, kaj nas čaka izven jugoslovanstva.

Baski so zavidanja vreden narod: filologi vesoljnega sveta si belijo glave zaradi njih, Lužičani so sila zanimivi kot edini ostanek nek-daj mogočnih slovanskih plemen, samonikli so in filološka rariteta. Toda, gospodje separatisti, nas taka usoda ne vabi, nam se hoče živeti, mi hočemo biti subjekt v živem življenju, ne pa objekt učenjaških razprav in razglabljanj! Naša država naj bo velika in močna, da nas bo ščitila in da se bomo v nji uveljavljali in živeli življenje, ki nam dose-daj ni bilo dano: življenje državnega naroda!

Temelj našega naroda je naša ideja, ki nas je vodila dolga in muč-na stoletja. Ideja Ljudevita Posav-skega, Zrinjskega, Frankopana, ideja pradedov, ki so jih pod Brežca-mi nabadali na kole, ideja tistega, ki je bil naš prvi kralj in razbeljenem železnem prestolu in z žarečo železno krono, Matije Gubca, ideja naših junakov z dobruške in solunske fronte in — last not least — ideja Petra Mrkonjiča. Nam ni treba hoditi na tuje na posodo za idejo. Mi imamo korenine doma, v domači s krvjo in solzami posvečeni zemlji. Idejo stare pravde so nam zapustili pradedje, ki so zanj umirali in umrli v solzah in mukah! Sveta je njihova odpora in mi jo hočemo iz-vesti. Jo hočemo, jo moramo, jo bomo!

JADRANEC:

Fašizem na Notranjskem.

Postojna, nekdanj na svoje narodnjaštvo tako ponosna Postojna, je danes ognjišče fašizma na Notranjskem, in tisti, ki najbolj kuro, najbolj podziga, je oni »profesor Urbanaz-Urbani, ki ga je »Orjuna« v svoji predzadnji številki odpravila s krepkim — »pfujem«. Mož se je predlanski ob priliki vzorčnega sejma smukal okoli raznih jugoslovenskih politikov in literatov v Ljubljani in vohal povsod, kamor je le dobil pristop, da je potem v fašistovskem »Popolu di Trieste« ometaval z naiogabnejšim blatom vse, kar je jugoslovenskega. Prvi dopis je bil seveda tak, da so ga v Ljubljani z veseljem čitali: Urbanaz je lisjak in si je s tem dopisom hotel zagotoviti naklonenost tistih ljubljanskih krogov, ki so mu ob njegovem bivanju v Ljubljani šli na limanice. Zato pa je potem v drugih dopisih tem nesramneje udrihal po Jugoslaviji in jugoslovenskem narodu. Ta Urbanaz, hrvaški renegat, ki tudi še danes na »podlejši način blati vse, kar je jugoslovenskega, po tržaškem fašistovskem »Popolu« in v svojem židovskem dobičkolovstvu še ogabnejšem »Piccolu«, je obenem, kakor že rečeno, duša vsega fašistovskega delovanja na Notranjskem, zlasti že zato, ker dobro pozna naš jezik.

Postojnski »fašij«, ki se je doslej omejeval le na »politično« polje, to se pravi, na vsakovrstna nasilstva proti vsem pojavom našega narodnega življenja pri celoti in poedincih, se je sedaj vrgel tudi že na »strokovno« polje ali kakor pravijo Lah, »sindikarno« polje. Fašisti so začeli ustanavljati med našim ljudstvom svoje »strokovne organizacije« in prvi naš slovenski kraj, ki so ga osrečili s tako organizacijo, so — Senožeče. trg, ki bo z zlatimi črkami zapisan v zgodovini fašizma,

ker se more ponašati s tisto Zejeno hišo, ki je enemu prvih fašistovskih kričačev, ravnatelju tržaškega »Popola«, Ginu d' Angelo, dala ženo, ki danes pljuva na svoj slovenski rod in jezik. V Senožečah se je ustanovila prva fašistovska strokovna organizacija, a kako se je ustanavljala, pripoveduje njen ustanovljalec Urbanaz sam v današnjem »Piccolo della Sera«, v svojem dopisu iz Postojne takole:

»Te dni se je v bližnjem velikem trgu Senožečah, kjer je kmetski življenj pomešan z delavskim, zaposlenim v tamošnji pivovarni »Adria«, ustanovil prvi fašistovski sindikat med Slovani na skrajni meji Italije.

Sindikati se je ustanovil po resnem pretresu položaja s strani vodstva postojnskega fašija, ki so ga zainteresirali za to gospodje Franc Perčič, uradnik pivovarne »Adria«, Josip Meden, senožeški župan in Josip Turoš, vodja slovenske šole.

Tudi senožeški župnik Vihar je podpiral organizatorje in jim dal na razpolago gledališčece Katoliškega društva, a ker se je v nedeljo ob 13.30 imel ustanoviti sindikat.

Nekoliko pred določeno uro se je pred vrati gledališčeca, vsega okrašenega s trobojnicami (seveda laškimi!), ustavil avtomobil, s katerega so stopili člani vodstva postojnskega fašija: Ettore Cavallaro, Vittorio Stagni, dr. Carminech, Remo Pistoja in oficijelni govornik prof. Urbanaz-Urbani, vsi v črnih srajcah. (Torej tudi Urbanaz, ki je v Ljubljani tajil, da bi bil fašist!)

Govornik, katerega je župan predstavil poslušalcem, je govoril slovenski ob velikem odobravanju. Primerjal je rusko revolucijo s fašistovsko in pohajkval razvoj »mojre« in posledice obeli. Nato je govo-

rit o gospodarski revoluciji, ki se sedaj razvija v Italiji ob strani politične, ki je že izvršena, in tvori program sindikatov. Končno je govoril o fašizmu in Slovincih, ovrjavajoč ugovore nespravljivih Jugoslovencov, češ, da se veliko fašistovsko gibanje, ki obsega vso Italijo, omejuje le na nizkoten lov na Slovence. Govornik je naznanil poslušalstvu, da je sindikat že začel poslovati in je ustanovil zdravniški ambulatorij v Senožečah (Senosecchia), Hrušičah (Cruscize) in Vremah (Auremio), določivši za zdravnika dr. Carnina. Zaključil je z vzklikom: »Mussoliniju, fašizmu, Italiji eja, eja, slava!«

Nato se je v Mlakarjevem hotelu vršila pogostitev, katere so se udeležile prve senožeške slovenske ličnosti.

Misljam, da temu poročilu ni treba dodajati prav nič, ko si itak vsak sam lahko misli svoje!

Nacionalizem in delavski razredi.

Fizična energija vesoljnega sveta je konstantna. Ne da se ustvarjati nič uničiti. Ona se samo pretvarja iz ene vrste energije v drugo. Solnčna toplota se pretvarja v kemijsko energijo oglja, kinetično energijo ogenj in reke itd. Z ozirom na to ima vsako telo gotov kvantum energije. Telo postane dobro, kadar stoji v odnošju s človekom z njegovimi fizičnimi in duševnimi potrebami. Dobra so torej telesa, v katerih se njihova potencialna energija pretvori v koristno ekonomsko energijo. Kmetijski in delavski razred je oni, kateri s svojim fizičnim delom sodeluje pri tem pretvarjanju potencialne energije prirodnega telesa v koristno energijo ekonomskega dobra. Zato so to aktivni razredi vsakega naroda. Oni ustvarjajo ekonomsko moč države. Zato oni morajo izpolnjevati najbolje oni del nacionalističnega programa, kateri propagira aktivnost posameznih energij. Že radi tega sta ta dva razreda na simpatičnejša nacionalističnim v kolikor dasta vse svoje energije za produkcijo ekonomskih dobrin.

Ta dva izpolnjujeta etični in socialni princip nacionalistične ideologije. Zato je treba, da jima nacionalisti pomagajo v borbi za njihove socialne pravice, za zaščito njihovih materialnih interesov.

Alli človek ne živi samo ob kruhu in vodi in od materialnih dobrin. Obstoji še drugo cesarstvo, cesarstvo kulture in duha.

Kultura človeštva je sinteza kultur posameznih narodov. Nacionalno rasno kulturo more razviti samo svobodni narod, ki živi društveno življenje v nacionalni državi. Kaj je nacionalna država drugzaga, nego zajednica ljudi iste rase in jezika, katera živi pokoravajoč se višjim idealnim principom ter da bi narod mogel izvršiti etično mislijo v zajednici človeštva.

Delavski razred v Jugoslaviji je začel po ruski revoluciji negirati državno zajednico, a potem tudi nacionalno kulturo kot vobče vsako višje duševno življenje. Naš narod, o katerem moremo reči, da se je v Evropi zadnji osvobodil in ujednil, moral bi takorekoč umreti preje nego je začel živeti. Delavski vodje,

kot večši demagogi, so vzbudili v delavcu najnižje instinkte, predočujoč mu sitost trebulha kot največjo srečo sveta. Borba za socialne pravice delavca, za njihovo poboljšanje materialnega in kulturnega življenja so spremenili v borbo proti državi in s tem tudi proti nacionalni kulturi, ker brez svobodne nacionalne države, brez zavednega nacionalnega organizma je nemogoč razvoj specifično nacionalne kulture. V tem času je reagiral naš narod, reagirala je naša nacionalna psihika in spregovorila potom našega nacionalističnega pokreta. Dokler bodo delavski vodje propagirali tuj, naši rasi neznan anacionalen materialističen antikulturen nauk čifutskega komunizma, bodo našli v nas vedno najhujše protivnike.

Tudi delavec mora biti deležen višjega življenja, kulture duha. Tudi on mora občutiti del nečesa kar živi večno, del duhovnega bitja svojega naroda. In da bi to postal, mora tudi on živeti za ta cilj in ne ga rušiti. V tem slučaju se bodo nacionalisti nahavdušeneje borili za njegove socialne pravice, ker to zahteva etična nacionalistična ideologija o aktivni energiji vsakega poedinega meščana, katero daje delavski in kmetijski stan v polni meri, kot tudi načelo o socialni pravičnosti. To zahteva tudi nacionalistično načelo o prosveti našega naroda.

To bo prodrlo v delavske in kmetijske hiše samo tedaj, ko bodo živeli v materialnem blagostanju.

Delavci se morajo torej vrniti v borbo, ampak samo v borbo za svoje materialne interese, za svoje socialne in kulturne pravice. Mi jih bodemo tedaj pozdravili kot najboljši vršilce našega programa, noseč jim kot nagrado našo nacionalno kulturo katera jim bude utopila živalske nagone in oplenila njihovo dušo. (»Pobeda«).

Nečuvano postopanje z brezzaščitnimi delavci.

Znani posestnik rudokopa v Stranica, g. Lovro Hassenbichl, je odpustil iz službe 15 svojih delavcev in jih pometal na cesto z njihovimi rodbinami vred. To krutost si je posestnik rudnika dovolil napram delavcem samo zato, ker so zahtevali opravičeno zvišanje mezd.

Sedaj se nesrečniki v zimi in mrazu z otroki in ženami nahajajo brez strehe pod milim nebom, brez kruha in zaslužka. Nad tem nečloveškim postopanjem se zgraža vsak pošten človek. Zahtevamo, da imenovani gospod sprejme na delo odpuščenih delavcev in jim izplača opravičeno zvišanje na mezdo, kajti mi ne bomo tepeli, da bi kapitalistični izsesovalci izkoriščali žulje naših delavcev in bogatili od njih, nje same pa bi izročili mrazu in gladi. Če ostane ta naš apel brez uspeha, bomo prisiljeni nastopiti z drugimi sredstvi, da zaščitimo naše delavce.

Naši delavci so kri naše krvi, njih bodo občutili tudi mi. Nacionalisti, ščitite naše domače delavce!

Naš organ nosi ime »ORJUNA«, kar pomeni v staroslovenskem jeziku: vihar; ta vihar naj visoko dvigne prapor našega nacionalizma!

Blokaško razbojništvo v Zagrebu.

Povodom blokaških eksczesov, ob priliki katerih je bil smrtno ranjen voditelj zagrebških »Orjunašev«, g. Angelinovič, je direktorij odposlal centralni vladi v Beograd sledeči brzojavki:

Ministrski svet — Beograd.

Pod vodstvom Kruheka, kaznovanega v Šušlajevem špijonskem procesu, so frankovci težko ranili člana zagrebškega oblastnega in centralnega odbora Berislava Angelinoviča. Policija je pretopala ranjenega Angelinoviča in sedem aretiranih nacionalistov, ki jih je prej ukenila. Rušitelje države je opogumila popustljivost oblastva, da organizirano vrše svoj načrt za propad države. »Orjuna« se je odločila brezpogojno onemogočiti delo razbojnikov. Ker smatramo, da je vladna narodna, zahtevamo, da se izpuste na svobodno branitelji države in da se pozove na odgovornost zagrebška policija.

Direktorij »Orjuna«.

Milorad Vujičić, minister notranjih del — Beograd.

Povodom nezakonitega in nečloveškega postopanja zagrebške policije proti nacionalistom, braniteljem države in dinastije proti frankovcem najenergičnije protestiramo in zahtevamo, da postopate proti sovražnikom države na način, ki ga zahteva interes države.

Direktorij »Orjuna«.

Prvi Trumbičev neuspeh v Splitu.

G. dr. Ante Trumbić je s svojim paktiranjem napravil zadnje simpatije Splitčanov, ki so mu bili zavoljo njegovih zaslug tekem vojne iskreno vdani. Kaj je motilo tega zaslužnega moža, da je stavil simpatije tega mesta na kocko in mislil, da bo z enim samim migljajem priklenil blokaše zavednemu Splitu na srce?

Dne 31. jan. se je moral na svojo žalost uveriti, da jugoslovanski Split trdno stoji za narodno edinstvo in da ga niti sam Trumbić ne spravi s tega pota. Skical je v Splitu sestanek, ki so se ga udeležili poleg nekaj dobromiselnih meščanov tudi vsi prikriti blokaši iz Splita. Na sestanku Trumbić ni operiral s frazami o hrvatski orijentaciji Dalmatincev in z obtožbami proti državi, kar je njegove poslušalce v Banovini vedno podžgalo do besnosti.

Vendar so naši zaslužili tudi pod to navidezno nedolžnostjo Trumbičev namen, ker se je obdal s samimi emisariji Radičevimi in z blokaši, ki jih vse meščanstvo dobro pozna kot take.

V znak protesta so nacionalisti nagrnili pred »Ljudsko čitalnico«, kjer se je vršil sestanek, in na trg pred poslopjem ter so med navdušenimi vzklikali kralju in Jugoslaviji onemogočili zborovanje blokašev. Skrušen je Trumbić zapustil dvorano in osramočen odšel domov. Vso pot so ga spremljali klicij nedeljivi in veliki Jugoslaviji.

Ta večer se je mogel Trumbić uveriti, da v borbi za jugoslovansko edinstvo on stoji in pade, blokaštvo pa da v Splitu nima tal, pa naj se zanj trudi Radić ali Trumbić.

Demonstracije proti blokaškemu agentu g. Kerubinu Šegviću.

Blokaštvo v Dalmaciji nima sreče: kršna so naša tla dalmatinska, prime se jih samo kleno, dobro seme. To je izkusil poleg Trumbića tudi hrvatski klerikalec in blokaš Šegvić, ki je prišel te dni snubit Dalmacijo za blok. Toda Dalmacija ni nevesta za blok, ona sanja o drugem junaku nego je blok s svojimi frankovskimi svati... Iz Bakra se je pripeljal v Split agent Šegvić, da troši svojo blokaško ljuliko. V pristanišču se je zbrala velikanska množica ljudstva in priredila Šegviću veličasten sprejem z gnili jalcij. Grozeč z ogromnim revolverjem in pod zaščito 20 redarjev je izstopil s parnika, moral pa se je — zolo neblagodišeč — unakniti pred bombardiranjem s klopotci na parnik, ki vozi v Solto, kjer so se ga sopotniki branili in protestirali proti njegovemu ukrcanju. Med klici: Radićev plačenec, frankovačka hulja i dr. je končno odplul parnik s smrdečim frankovskim potnikom. Tudi v Solto so se dogajali slični prizori in Kerubin Šegvić je moral iti dalje in trpeti muke za sveto blokaško stvar. V Radićevi republiki pa bodo praznovali državni praznik svetega Kerubina, mučenika za sveto frankovsko stvar.

„Nacionalni blok“ u Subotici nije uspeo.

U zadnjem broju naše »Orjuna« doneli smo vest našeg subotičkog organa »Principa«, da se je u Subotici osnovao »Nacionalni blok«, koji bi za izbore okupio sve naše nacionalne elemente u borbi protiv neprijatelja naše države. Ta akcija, na žalost, nije uspela. U ovoj stvari »Princip« kaže: »Ako rezultat izbora bude na delu pokazao, da je državni i nacionalni interes zahtevao ovu koncentraciju, onda će jugoslovanski nacionalisti smeti i morati narodu kazati: da na njima ne leži odgovornost i da su oni učinili svoju dužnost. Mi čekamo rezultat izbora.«

Še celjski „dogodki“.

Gospod Hribar je še ob 10. zv. na dan »Jagaballa«, ko mu je g. Senekovič telefoniral, da ne bude mogel vzdržati reda, zapovedal: »Če ni drugače pa streljajte.« Isti Hribar kot 1908. leta.

Nepotreben nasvet, G. Hribar nas po policiji opominja na posledice, katere bi lahko imeli naši neosvobojeni bratje na Koroškem v slučaju, če bomo še nadalje preganjali nemškutarje. Vprašamo g. Hribarja ali je sploh kdaj protestiral proti preganjanju naših koroških bratov, katero se vrši dnevno. Ali ve g. Hribar, da se trpljenje naših bratov sploh več stopnjevat ni more?

Vodstvo Ciril Metodove družbe vprašamo ali je res, da se je poslal pred celjskimi dogodki v očigled »Jagaballa« na celjsko podružnico brzojav, v katerem se članom odsvetuje vsak nastop proti Nemcem? Če je to resnica, potem je to škandal prve vrste in vodstvo spada tja kamor Hribar! — Hočemo točen odgovor, slepomišti ne damo v naših nacionalnih organizacijah, pomesti treba z vsemi priveski nacionalnih izdajic.

Francoski listi o celjskih dogodkih. »Matin« poroča iz Beograda: »Iz Zagreba poročajo beograjskim listom, da so večeraj (3. febr.) pri shodu neke pangermanske zveze v Celju (Slovenija) Nemci sovražno manifestirali proti Jugoslaviji in Franciji, kar je izzvalo protidemonstracijo s strani jugoslovanskih nacionalistov. Zvečer je prišlo do spopadov med Nemci in Jugoslovani. V urade pangermanskega lista »Cillier-Zeitung« je bila vržena bomba, sedež nemškega kluba kakor tudi skladišča Nemcev so bila od množice razbita. Javljajo, da je bilo več ranjenih in je policija več oseb zaprla.« — Sumimo, da je gorenjo vest poslal g. Hribar.

ZRNA.

ORJUNA OSTAJE — HRIBAR PUTUJE.

Razgovori u Ministarstvu unutrašnjih dela.

Ministar: Što se je gospodine Namesniče dogodilo u Celju?

Hribar: Gospodine ministre, strašne stvari; sve pliva u krvi — sve je u plamen!

Ministar: Koliko imade mrtvih, koliko ranjenih?

Hribar: Nema mrtvih, a rana-ranjenih ne-nema.

Ministar: Što je izgorelo; koga ste uapsili?

Hribar: Ni-ni-ništa nije izgorelo — u-u-uapsjenih ne-nema!

Ministar: Šta se je dakle dogodilo?

Hribar: Ni-ni-ništa.

Ministar: Zašto ste izdali manifest na narod?

Hribar: Pre-spre-naglio sam se.

Ministar: Šta hoćete, gospodine namesniče?

Hribar: Hoću da raspustite Orjuna, oni me ne vole, oni rade protiv mene, a ja sam država, ergo — oni rade protiv države!

Ministar: Kako bi bilo da vi podete na Reku za našeg poslanika; razume se kad se urede (t. j. nikad!) prilike na Recl.

Hribar: (češka se po glavi) Oh, ja! Dobro, dobro — tamo nema orjunaša, tamo ću da radim za dobro naroda, države i gospodina Windschgrätza...

Eto; tako je Hribar isposlovao, da se Orjuna u Sloveniji raspusti, a da on pade na Rijeku.

MISLI IN ŽELJE.

I. Nikdar več nočem drezati v sršenovo gnezdo »Orjuna«! O nel!

II. Zelo bi mi bilo drago, biti minister do smrti!

III. Kako lepo je voziti se v avtomobilu z državnimi zastavami!

IV. Oh, če bi mogel zavarovati vsa ministrska poslopja v Beogradu! Bil bi zavarovalni agent nad vsemi agenti, a pri svojem narodu bi si stekel nesmrtno slavo! Vse za narod in domovino — zelodec!

V. Kako drago bi mi bilo, če bi se uvela v naši državi poligamija! Kakšna enakopravnost je to!?

Turki imajo v naši državi to pravico, a mi pošteni kristjani pa nel!

VI. Če bi ne bilo te vražje »Orjuna«, bi mislili vsi, da sem človek brez madeža, vzoren patriot in značajan mož!

VII. Ostalo mi je še dovolj trdnosti in energije — da grem na Reko za našega delegata.

Ivan Hribar.

LJUBO D. JURKOVIĆ:

(3).

3.

Obojica su prošli nemirnu noć; niti oku nisu zatvorili. Pod dojmom jučerašnjeg promatranja, između sna i jave, tupo su gledali u mrak... Jedan je mislio na drugoga i svaki je svoju haljinu čvrsto pritiskivao svojim grudima i usnama. Obojica su nekako osećali kako će se sutra priljubiti njihove crvene usne žedne mladosti i života...

Veselin se probudi ranije nego obično. Zora je svanula i baca na belo cveće bajamovih stabala blagu ružičastu boju, što celom kraju daje osobit čar i lepotu. Slavulji i druge ptice pevale su pesme proljeća...

— Večeras ću ju zagrliti jako, jako — govorio je tiho Veselin, koji se je tog jutra osećao nekako višim i drukčijim, a pri tom bi zaklopio oči i stiskao zube — pa će danas, sutra moja da bude, i to svo — sva moja...

— Večeras, oj Zoro i Lado mila, kad se Veselin bude divio zalazu sunca, Svantevde dobri, priredi igru lepšu i veću od jučera, i tad nek se opet nasloni na moje rame, a ja ću ga tada polako, polako, i da ne opazi, vruće zagrliti ko što majka grli rođeno svoje, pa ću ga ljubiti i ljubiti dugo i dugo...

Od prilike tako je govorila sama sobom mlada Anđelija, koja se je tog jutra ranije ustala i koja je nekako nehaljno šetala po dvorištu. Sad jednom, a sad drugom nogom bacala bi piljke i kamenčke, koji su joj dolazili ispod nogu. Kad bi pomislila na Veselina tresla bi se celim telom ko da ju je uhvatila neka ledenica.

Obojica nestrpljivo dočekalaše predvečerje. Kad je bilo vreme obojica su se mučke približili i ovog se puta nisu ni pozdravili onako toplo kao obično.

Vladao je opšti mir i tišina. — Samo pokadkad čulo bi se zvono Veselinova vilaša Vrančića ili Plavočića...

I ovog su se puta hteli pozdraviti jasno i glasno kao do tada; hteli su se ponašati kao da se u njihovim dušama nije pojavilo nikakovo osećanje, kao da se u opšte nije ništa dogodilo, ali, naprotiv, obojica učtaše kao nikad do tog dana.

Anđelija je vrlo dobro osetila to ćutanje pa da razbije tišinu, uhvati na jednom svoje najmilije janješce i s njime se je igrala kao juče.

Veselin je dalje ćutao i ćutao. Kad je Anđelija pustila iz svog naručja svoje milo janješce, Veselin ga uhvati i poljubi ga u šarene obraze pa reče Anđeliji:

— Znaš Anđelijo, nazvati ćemo ga Vrbanom.

— Oh, lepo — dobro, dobro — odobri mi Anđelija — daj mi ga, da ga zagrlim, Vrbane moj beli!

Veselin davajući joj janješce iz ruku približi se Anđeliji. Od milošte počeo je plesti svojim prstima rudastu Vrbanovu vunu, i tako se je dotakao njene vruće ruke... Malo zatim uhvati iz krila Anđelijina Vrbana i čvrsto ga je pritiskivao svojim junačkim grudima. Činilo mu se je kao da u naručje drži nešto sveta — nešto Anđelijina...

Sve te osećaje, koji su se u njemu radali, on nije znao i nije mogao da kaže Anđeliji. Premda je tog jutra bio tvrdo odlučio, da će joj tanko i potanko kazati sve što je i kako je, on joj tog trenutka nije kazao ništa; pridržavalo ga je nešto nepojmljiva i potajna.

Pri zalazu sunca nebo se je zašarenilo još lepše od jučera, i oblaci su bili lepši od jučerašnjih...

U tom trenutku i Veselinom i Anđelijom zavladao je neki strah od nečega, što ni sami, u svojom prostim i naivnim dušama, nisu znali protumačiti.

... ali ipak, nekako nehotice, sedošće i namestiše se jedan do drugoga — i na kraju krajeva zbio se je sve onako kako su obojica naslućivali...

Kad je pala noć, zadovoljni sami sobom, sakupili su blago i podoše svojim kućama, uporedo kao obično.

Veselin je koracao čvrstim korakom, a kako koracaše, na mahove, poput malih oblacića, dizala se je ispod njegovih nogu crvena zemljana prašina...

Obojica su bili veseli i razdragani. Glavu su držali visoko i ponosito kao dobitnici velike slave.

Na raskršću pozdraviše se kratkim, slatkim i milim:

— Zbogom!

Iza nekoliko dana, drhćućim glasom, govorio je Veselin Anđeliji:

— Znaš Anđelijo milo moje, ti ćeš da budeš moja žena — spremaj se za udaju!

Izgovorivši ove poslednje reči, Veselin ju je gledao otvorenim očima iz kojih je izlivala živa vatra i momačka snaga, a pri tome je nepaženo ukočio ruke.

— Hoću! — Kratko odgovori Anđelija.

I nju obuze neobična draž i strah zaplašene ovce, pa nekako bez svesti pade u zagrljaj Veselina. a on ju čvrsto pritisnu svojim junačkim prsima...

Bilo je to kraj izvora vode, ispod onog brežuljka na kome je mirno pāsila njihova bela vunjač...

Podne proljetnog dana.

Beli i šareni poljski cvetici, koje obleću šareni leptiri, vešele se pomladenom suncu...

Voda blistajući i srebrenčić se, i milo žuboreći, vijugala se je kroz zelenu travu...

Male i lagane ševe, pevajući pesmu mladosti i života, podigle su se i vinule nebu pod oblake, zanosnim i odlučnim trzajima...

(Nastavlja se.)

MATIJA GUBEC.

Ob priliki 350-letnice kmetkega punta.

»Za staro pravdo«.

Mnogo stoletij so izrabljali naš kmetki narod njegovi krvni sovražniki. Z velikim trudom in s krvavim potom na obrazu je obdeloval naš kmet svojo rodno zemljo edino zato, da je užival sad njegovega truda, gospoda, grofje in baroni, kateri niso nič delali, a so bili postavljeni od švabskih in madžarskih oblastnikov. Naš kmet je živel v suženjstvu in nevednosti. Z njim se je postopalo slabše nego z živino!

V XVI. stoletju, za časa kralja Maksimilijana je prestopil fevdalizem, posebno v hrvatski banovini, vse meje. Kmeti so izrabljali in zapostavljali na neverjeten način. V tem zapostavljanju se je posebno odlikoval susjegradski vlastelin Franc Tahi. Ta je bil nasilen, ohol in krut. S svojimi kmeti, podložniki je ravnal slabše nego z živino.

Užaljeni kmetje niso več mogli prenašati takega poniževanja in žaljenja, gnani od bede in nevolje so se vzdignili in prišli prvič za orožje leta 1573, v okolici Susjedgrada in Stubice. S tem uporom je hotel naš kmetki narod zadovoljiti več svoj užaljeni ponos nego svoj prazen želodec in utrujeno telo.

Kmetki upor ni uspel tako hitro. Kmetje so se pritoževali in iskali pomoči, ali vse zastonj. Hrvatski sabor je obsojal proti Tahovim nasilstvom uporne kmete in jih je imenoval »izdajalce domovine!«

Kmetje so bili sedaj še bolj užaljeni nego prej. Prijeli so za orožje in se hoteli s tem osvoboditi, rešiti se gospodarske sile in nepravice. Pod geslom »Za staro pravdo« so se borili, kot so izjavili po neuspelem uporu na sodnih, »za občno svobodo in stanovsko enakost«, kar je pomnilo za odpravo fevdalizma, potem »za splošno plačevanje davkov, občno vojaško dolžnost za obrambo domovine ter podreditev carine in mitnine v korist trgovine in prometa.«

Kmetje so se zavedali onega, kar so zahtevali. Vedeli so, da brez splošne svobode ni za nje nikakih pravic in dobrin. Ta kmetki upor ni bil samo upor ekonomske narave, nego je bil prava revolucija, katere je zahtevala popolno politično osvoboditev, s pomočjo katerega bi se kmetje tudi ekonomsko osvobodili. Ivan Svrač iz Pušče, eden izmed vodij upornih kmetov je izjavil pri preiskavi sledeče: »Če bi premagali gospoda, bi osnovali posebno carsko vladu v Zagrebu. Tu bi sami pobirali davke, pa bi se tudi sami brigali za varstvo mej (pred turškimi napadi).«

Središče tega kmetkega upora in »vlade« je bila Stubica. Upor je vodil Stubičan Matija Gubec,

a četam je poveljeval Brdovčan Ilja Gregorič. Uporniki so sami ubili revolucijo podložnih kmetov v velikem stilu. Morali so pobuniti in pridružiti svojim četam kmete grofa Erdődyja v Jastrebarskem in Cargradu (na Sotli), potem žumberške uskoke ter kranjske in štajerske kmete. Kmetke čete rekrutirane iz vseh krajev, morale bi udariti na Zagreb in tam gospodi diktirati mir.

V začetku februarja leta 1573. so krenile čete pod vodstvom Gregoriča na južno Štajersko. Tem so se pridružili tudi štajerski kmetje. Ta prvi poskus upora ni uspel. Dne 8. februarja 1573 so plemiški vojaki potolkli in razgnali kmetke čete. Gregoriča so vjeli na begu, ga odvedli na Dunaj, kjer je bil obsojen. Pozneje so ga usmrtili v Zagrebu.

Medtem so, 9. februarja istega leta potolkle plemiške čete bana škofa Jurja Draškovića pod vodstvom Gašparja Alapiča, drugi del kmetke vojske pod vodstvom Matije Gubca blizu stubških toplic. V teh uporih je poginilo mnogo kmetov, nekaj v bitkah, a še več jih je bilo pomorjenih v vjetništvu.

Tirani in pijavke kmetkega naroda so se na nečloveški način maščevali nad vodjem kmetkih uporov Matijem Gubcem. Osumili so ga, da se je proglasil za »kmetkega cesarja« in ga zato mučili na strašen način. Obsodili so ga na smrt, ampak kakšno: na Markovem trgu v Zagrebu so ga najprej mučili z razbeljenimi kleščami, nato pa so ga kronali z razbeljeno železno »krono«.

Ta zločin nad našim kmetkim narodom, nad njegovo pravico in svobodo je maščeval čas. Moralo je preteči skoro 350 let, da se je kmet rešil fevdalnega gospodarstva; treba je bilo 350 let, da se je uresničil sen Matije Gubca in njegovih tovarišev, treba je bilo 350 let trpljenja in muk, da se je vrnila stara pravda.

Danes je naš kmet osvobojen, živi v svoji državi, ima svojo ustavo, ima svojo narodno skupščino, v katero mora poslati svoje najboljšie in najpostavnejše sinove, kateri bodo tako uredili našo narodno državo, da dobi naš kmet svojo »staro pravdo«.

Razbeljena železna krona, s katero so kronali naši sovražniki Matijo Gubca in z njim ves naš narod, se je spremenila v zlato krono svobode. S to krono bomo kronali našega narodnega kralja Aleksandra Karadorđevića, čigar pradedje so bili navadni kmetje.

Slava narodnemu mučeniku Matiji Gubcu!

Živel narodni junak kmetki kralj Aleksander!

naših vrstah katere so vsaki dan večje in kompaktnije in širijo idejo jugoslovenskega nacionalizma to in onostran državne meje.

Slovenija je spoznala, da pride svoje brate, kateri trpijo v 20. stoletju pod Italijani in Nemci edino tedaj v okrilju Jugoslavije, če se bode sama oprijela jugoslovenske ideologije, če se bodo njeni sinovi vidno udejstvovali v našem nacionalističnem pokretu in se tako postavili v službo te države in nacije. Veseli nas in ponosni smo radi tako hitrega širjenja našega pokreta v teh krajih in radi tako trdne volje Jugoslovenov Slovenije, da so ojačili naše vrste, in da bomo mogli skupno z nacionalisti ostalih krajev naše domovine, raztrgati verige onih bratov, ki so še vedno v suženjstvu, in delati na ojačenju in razvoju naše države in edinstvene nacije.

Slovenija mora nadaljevati to pot, pot jugoslovenstva in zidanja države. Ona mora zavrniti vse separatistične pojave in zaklicati vsem, kateri ji hočejo dati rdečo ali črno ali pa črno-rdečo barvo, da naj se je bojijo, ker jih bode ona sama odbila od sebe kakor svoje ostale izrodke. Reči jim mora najodločnejše, da je njena bodočnost edino v edinstveni Jugoslaviji in ne v kateremkoli internacionalizmu.

Trdno smo prepričani, da pojde Slovenija svojo pot in da bode v najkrajšem času prav do mozga nacionalistična. Nacionalisti ostalih krajev naše domovine, gledajo z budnim očesom na razvoj našega pokreta in so pripravljani vedno, ob danem znamenju, priskočiti na pomoč.

moč, da izvedejo vse do konca in tako izvršijo željo vseh Jugoslovenov Slovenije, željo, da bode ona popolnoma jugoslovenska in nacionalistična ter da tako doprinese svoj veliki del kateri ji pripada, k izgraditvi skupnega hrana.

Slovenija vzdigni visoko praploč jugoslovenstva, katerega si prijela v roke in drži ga v dostojni višini. Izvrši svojo veliko misljo, ki ti pripada. Krepi in vlivaj vero v neosvojenjene brate, ker ako bodo oni videli, da si ti enodušno jugoslovenska, bode vedeli, da ni daleč dan njihovega osvobojenja. Naj po tvojih krajih in v tvojih sinovih zašumi vihar našega mladega in svežega nacionalizma, kateri ti da znak močne rase, ki bode vrgla od tebe vse one ki nočejo, da bi bila jugoslovenska in, ki nočejo, da bi bila naša, Slovenija bodi pozdravljena v znaku prebujenega nacionalizma in v tem imenu: »Pomozi Bog Slovenija!«

Stines v Bosni?

Od zanesljive strani smo obveščeni, da bo Stines v kratkem neoficijelno posetil Bosno. Kaj bo storila vlada v zaščito svojih interesov nam ni znano. Na vsak način pa je potrebno, da javnost pravočasno spozna pomembnost domače industrije, da jo zamore tudi zaščiti pred pohlepno špekulacijo tujega kapitala.

Bosna bogata premoga in železa, je dežela z bodočnostjo težke industrije. Vsi obrati so danes skoraj še v državnih rokah, vendar je evidentno, da državna uprava ne bode mogla v doglednem času iz primitivnega sistema ustvariti celih industrijskih blokov, četudi obsega po načrtu strokovnjakov, investicija precejšen del reparacijskega materiala. Akcijska družba bo sigurno dosegla lažje uspehe, (seveda pod državno kontrolo), ker bo skušala s povišanjem produkcije doseči krepko bazo konkurenčnih cen. Ni dvoma toraj, da stojimo v Bosni pred zanimivo borbo za intencije najrazličnejših velekapitalističnih interesov.

Po nacionalno - ekonomski metodi, bi se moral v Bosni udeleževati jugoslovenski kapital. Po točnih podatkih, pa je efektivna potencia letnega nezadostna, posebno ker naša nesigurna gospodarska orientacija ne dovoljuje močne koncentracije. Tuj kapital — ante portas — Stines, je dolgo časa oprezal in mešetaril! Ali smatra morda baš sedajni finančni položaj najugodnejšim v dosego svojih špekulacij? V tem važnem momentu bi bilo kritiziranje naših razmer brezplodno! Skušajmo rajši na podlagi danih razmer doseči položaj, ki bi bil kolikor mogoče ugoden za nas.

Priznavamo, da bi Stinesov organiziran kapital ustvaril v kratkem času v Bosni veleindustrijo, — Eifel v drugi izdaji, — da bi se opomogle izdatno tudi naše finance, ako bi participirala država na dobicku. Odprtjo pa bi ostalo vprašanje koncesij, ki naj bi tvorile ekvivalent tem ugodnostim.

Se ena rešitev tega problema bi prišla v poštev: združitve vsega razpoložljivega domačega kapitala z doseganjo državno upravo. Gospodarski strokovnjaki bi imeli tu jako interesantno nalogo.

Mi, nacionalisti, smo v principu proti vsaki intervenciji tujega kapitala, koncediramo pa možnost njegovega udejstvovanja pod strogo nacionalno kontrolo in v toliko, da nikdar ne bi mogel doseči dominantne veličine!

ZRNA.

Halol — Halol Tu »Jugoslovenska tiskarna« Kulovec. — Halo! Tu Policijsko ravateljstvo.

— Iz povsem verodostojnega in zanesljivega vira smo zvedeli, da namerava tukajšnja Orjuna napasti našo tiskarno. Prosimo vas naj udanejšje hitre in izdatne pomoči.

— Je že dobro; bomo poslali stražo, pa vsak kdor gre noter se bode moral legitimirati (seveda ne z orjunaško legitimacijo).

Tako nekako se je vršil te dni telefonski pogovor, katerega nam je izdal naš zaupni škrat »Jugoslovenski«, kateri je zapisan na tiskarni z velikimi črkami, sicer pa se pri njej nahaja v smeteh.

— Hlače prosimo pošljite perici.

Neki ljubljanski list trdi, da neki gospod lansko leto ni zavaroval državnih poslopj. Mi bi izjavam gotovih ljudi verovali, če bi ne bili uverjeni, da ti ljudje — lažejo.

Še o g. Hribarju.

Hribar - Windischgrätz.

V ilustracijo, kako se pri nas dandanes »vlada«, poda emo širši javnosti dva interesantna dokumenta, iz katerih se jasno razvidi mešetarija g. Hribarja na račun državnih interesov.

I.

Pokr. upr. za Slovenijo oddelek za notranje zadeve.

Pov. št. 1840/IV.

Zaupno.

Gospodu

agrarnemu direktorju

v Ljubljani.

na znanje s pripombo, da je v državnem interesu, da se sekvester nad dr. Hugo Windischgrätzovim posestvom v Planini pod nobenim pogojem ne ukine. Blagovolite o tem mojem stališču eventualno izvesti tudi ministrstvo za agrarno reformo, ker je smatrati Hugona Windischgrätz za najizrazitejšega nasprotnika naše države.

V Ljubljani, dne 6. dec. 1921.

Pokrajinski namestnik:

Ivan Hribar.

II.

Pov. št. 197.

Ministarstvo za notranje zadeve — oddelek za Slovenijo

Beograd.

Čast mi je predložiti poročilo vl. svetnika dr. Vodopivca o preiskavi, uvedeni na usne pritožbe Hugona Windischgrätz, veleposestnika v Planini, proti postopanju državnih oblasti, zlasti proti postopanju državnega upravitelja njegovega veleposestva Atanazija Ristića.

Iz osebnih opazovanj in iz razgovorov z Oton. Windischgrätzom, stricem Hugona Windischgrätz in posestnika znane vile na Bledu, sem se prepričal, da rodbina Windischgrätzov ni naklonjena bivšemu avstrijskemu kralju in da Habsburžane direktno mrzi to pa iz razlogov, ker se je soproga Otona Windischgrätz, ki je hči pokojnega cesarjeviča Rudolfa oziroma vnukinja cesarja Franca Josipa, obnašala slabše, kakor najslabša počestna vlačuga. Radi tega so vsa poročila o sestankih Karlistov na Windischgrätzovem gradu Haasberg netočna in so policijske odredbe, ki so bile izdane proti Hugonu Windischgrätzu iz suma, da je Karlov pristaša in da podpira Karlistovsko propagando, po mojem mnenju nepotrebna. Zadobil sem tudi prepričan, da je Hugonu Windischgrätzu danes žal, da je v prenapetosti in razburjenosti radi postopanja naših oblasti optiral za italijansko državljanstvo.

Iz sklepnega odstavka priložnega poročila je razvidno, da Hugona Windischgrätz ni smatrati za protivnika naše države. Znano mi je, da so izvestni italijanski krogi nagovarjali Windischgrätz, da naj se pritoži kot italijanski državljan proti sekaturam naših oblasti v Rimu ter diplomatskim potem zahteva odpravo teh sekatur. Da se Windischgrätz temu nagovarjanju ni udal in da skuša doseči odpravo omenjenih odredb potom naših oblasti mu je vsekakor šteti v dobro.

Windischgrätz je slednjič pripravljen izmeniti svoje, naši državi nasprotne uslužbence z drugimi z našega stališča zanesljivimi ljudmi.

Zame ni dvoma, da so Italijani o namerah in ciljih Ristića in njegovih tovarišev poučeni in da so fašisti nasilsteve ne bodo ustrašili, da Ristića odstranijo.

Iz vseh teh razlogov in želji, da se izognem diplomatskim incidentom z Italijo, ki so po mojem mnenju neizogibni, ako ostane sedanjí državni upravitelj Windischgrätzovega veleposestva na svojem mestu, si dovoljujem naslovno ministrstvo nujno prositi, da ukrene pri pristojnih ministrstvih čim prej vse potrebno, da se državna uprava Windischgrätzovega veleposestva sploh ukine, ker bi za varovanje interesov agr. ref. zadostovalo nadzorstvo, ali da se, ako bi to vendar ne bilo mogoče, vsaj Ristić zameni z drugim državnim upraviteljem, ki bo glede upravičenih zahtev napram posestniku koncilijantnejši, in ki ne bo nudil sosednim italijanskim fašistom tako vidnega cilja za streljanje.

Pripomniti imam, da bi v slučaju diplomatskih reklamacij s strani Italije, po mojem mnenju na splošni položaj, naše stališče bilo slabotnejše od italijanskega in da zato ne kaže izpostavljati se četudi le neznamnemu porazu.

Ljubljana, 9. marca 1922.

Ivan Hribar l. r.

Tako torej ta visoki funkcionar in vzvišeni diplomat menja od 6. decembra 1921 do 9. marca 1922 svoje mnenje. Menja ga samo radi zanimivih razgovorov z g. Otonom Windischgrätzom, posestnikom znane vile na Bledu. Pri tem so njemu ti razgovori več vredni, kakor vsa poročila in odredbe državnih oblasti, katere on, državni funkcionar in čuvár teh odredb imenuje sekature.

Iz celega je jasno razvidno, da gre tu le za grdo agentsko mešetarijo, katere žrtev je bil gospod Atanazija Ristić. Ta Ristić je kot državni upravitelj napravil zelo pasivno veleposestvo tekom kratkih mesecev visoko aktivno. Toda ta Ristić je obenem skrbno motril delovanje Windischgrätzovo, kar bomo prihodnjič dokazali, in to vse v korist države. Da Windischgrätzom to opazovanje ni bilo ugodno je jasno, zatorej gonja proti njemu, dasi jim je prisluzil lepe stotisočake. In ti ljudje, kateri se na pristojni oblasti niti enkrat niso pritožili, se obrnejo na najvišjega zaščitnika države za posredovanje in ta, v nasprotstvu z vsemi predpisi uradnega postopanja, jih sprejme kot kliente, jih vzame v zaščito, se vmeša v poslovanje njemu nepodrejenega urada in s svojim krivim subjektivnim in tendencioznim poročanjem doseže, da se poštenega, državni koristnega uradnika kratko malo brez navedbe vzroka vrže na cesto. To je korupcija, tu leži tragika naše države, od tu izvira vse zlo. V prihodnji številki bomo dokazali, da vsa mogoča zakonita sredstva, vsa mogoča zakonita pota niso bila v stanju preprečiti tega dejanja, ki je očitvidno v škodo naciji in državi.

Javnost pa naj sodi, v kakšne roke je položena dobrobit naše države.

G. Ivan Hribar.

Maribor, 8. febr.

Nedavno je g. G. N. v »Slov. Narodu« pel slavo pokrajinskemu namestniku Ivanu Hribarju ter opisoval njegova zaslužna dela za slovenski narod ter za naše osvobodjenje. Gospod je star in živi očitvidno še vedno v oni dobi, ki je bila z izidom svetovne vojne za vedno zaključena. Ker stojimo slejkoprej na stališču objektivne pravičnosti, ne bomo zanikali gotovih dejstev, ampak priznamo odkrito, da si je mož, ki stoji danes na čelu Slovenije kot kraljev namestnik v dobi pokojne Avstrije res pridobil nekaj zaslug za našo stvar, oziroma si je vsaj pribori nekaj nimbus narodnega mučenika. Kakšni motivi so ga pri tem vodili, o tem ne bomo razpravljali; zlobni jeziki trdijo namreč, da je bilo vse njegovo delo le osebna ambicija in — koristolovstvo. To da to je vprašanje, katero naj rešijo bodoči zgodovinar naše zadnje dobe pred svetovno vojno; mi kot kronisti današnjega dne k ne statiramo samo eno, da je gospod pokrajinski namestnik Ivan Hribar zagrešil po osvobojenju naše domovine toliko grehov, da ti grehi daleč odvajajo eventualne zasluške v predvojni in v vojni dobi. Mi ne odrekamo nikomur zaslug, nikakor pa tudi ne dopuščamo, da bi kdo, pa bodisi kdorkoli, na račun teh nekdanjih zaslug počenjal danes stvari, ki zaslužijo vso obsojbo naroda. Dan se presoja po večeru, tako bo tudi zgodovina z nami vred presojala Ivana Hribarja po njegovih sedanjih in ne nekdanjih delih in ta zgodovina ga bo obsodila, ta zgodovina mu bo nadela črno ime slovenskega Liijalta.

Pri nas v severnem ozemlju Slovenije je naš narod pred in med svetovno vojno bil suženj nemških nacionalnih imperijalistov in eksponentov zloglasnih Habsburžanov. Odveč bi bilo znova naštevati vse krivice, katere so zagrešili Nemci in njihovi pomočniki nemurji nad našim ubogim slovenskim ljudstvom. Zato ni čudno, če je ono ljudstvo, ki je

JOVICA M. SILOBRČIČ:

Naše vrste v Sloveniji se širijo . . .

Zelo dobro in kaj rad se spominjam onih dni, kateri so bili na nas v Splitu tako veseli, onih dni ko so začele prihajati vesti, da se širi naša organizacija tudi izven Dalmacije, ko je nacionalistični pokret prestopil njene meje in se začel širiti po vsej Jugoslaviji. Reči morem, da je bil izmed vseh najlepši oni dan, ko smo zvedeli, da se deluje na osnutku naše organizacije tudi v Sloveniji in to v beli Ljubljani in da je zanimanje za Orjuno vedno večje.

Želeli smo in čakali, da tudi Slovenija stopi v naš pokret, ker smo vedeli, da čaka našo organizacijo v Sloveniji velika naloga, katero bodo znali njeni sinovi tudi izvršiti. Zato smo z velikim veseljem prijeli prve vesti, katere so nam javljale, da snuje par mladih in navdušenih Jugoslovenov našo organizacijo v Ljubljani in v vsej Sloveniji. Verovali smo, da se bode pokazala tudi tokrat, kot večkrat prej, jugoslovenska Slovenija v nacionalističnem pokretu, in da bode mnogo pripomoglo pri razviti našega pokreta in pri vstvarjanju njegovih idej. Bilj smo prepričani, da bode izvršil naš pokret v teh ogroženih krajih svojo veliko nalogo, in da bode vsa Slovenija jugoslovenska in za ono državo, kot je to že prej pokazala in dokazala.

Nismo se prevarili! Naš pokret se je razširil iz Ljubljane po celi pokrajini in zavzel čedalje večji razmah. Jugosloveni Slovenije so že v

kljub vsemu terorju ohranilo vsaj še nekaj narodne zavednosti, po zdravilo osvobodjenje kot zoro novega dne ter pričakovalo, da se mu bo vsaj v narodni jugoslovenski državi godilo bolje kakor po prej v tuji Avstriji. Pred vsem pa je to ljudstvo pričakovalo, da bo v novi narodni državi rešeno nemških krempljev ter bo živelo, ako ne morda očitih predprav, vsaj enake pravice kakor nekdanji zatiralci. Spočetka je tudi res izgledalo, da je z vstajenjem Jugoslavije napačila naša doba; toda ko je prišel na najvišje mesto v Ljubljano nekdanji »narodni mučenik« Ivan Hribar, je bilo tudi tega kmalu konec. Pričela je doba protežiranja naših nekdanjih tlačiteljev ter današnjih najhujših sovražnikov naše države, Nemcev. Vsi rezurzi Nemcev na škodo slovenskih strank so bili ugodno rešeni. Po zakonu bi se morali oni Nemci, ki so optirali za Avstrijo v gotovem roku izseliti. Tudi to se ni zgodilo. Vsi so še tu in — dobivajo celo ponovno koncesije za razna podjetja in obrate. Naseljujejo se pri nas razna tuja podjetja, ki ustanovljajo s svojim importiranim delavstvom prava gnezda nam in naši državi nasprotnih elementov. Da, prišli smo tako daleč, da so stotine naših zavednih domačinov in Primorcev brez posla, dočim sede po večini naših »nacionaliziranih« podjetij od prvega do zadnjega sami tuji.

Nemci so gosp. Ivanu Hribarju »Staatsreue«, čeprav so dokazali s svojim impertinentnim nastopom o priliki proslave krzne slave 45 pešadijskega puka v Mariboru na najeklatantnejši način, kaj so in kaj hočejo. Dokazali so to nedavno tudi z zahtevo, naj bi se jim dovolilo proslaviti nemško ustavo dne 27. januarja leta 1919. proti Jugoslaviji v Mariboru. Dokazali so svoje iredentistično razpoloženje na neštetihih prireditvah in v neštetihih družbah čisto tudi v javnih lokalih. Kaj briga Iv. Hribarja vse to! Njegova ljubezen do teh naših krvososov gre dalje in danes prodaja za njihove glasove celo naše najdragocenejše svetinje. Ali to še ni vse. Ravno te dni je odposlal raznim podrejenim oblastem ferman, v katerem zahteva, da se z Nemci postopa povsod čim boljše in da se jim gre v vsem na roko. Uradniki, ki bi se proti temu preglašili bodo premeščeni ali odpušteni! S tem je torej »narodni mučenik« Ivan Hribar sankcioniral nemško iredentistično delo ter napovedal persekucije vsem onim slovenskim in jugoslovenskim uradnikom, ki bi se postopili braniti svoje in naše narodne in državne interese pred našimi najhujšimi sovražniki! Pod ero Ivana Hribarja, nekdanjega »borca« za našo svobodo se vračajo k nam torej zopet časi stare Avstrije. Mi imamo za tako postopanje samo en izraz: fuji! Toda naj si zapomni tudi ta izdajalec naše narodne stvari, da osebe niso več ne, pač pa je več en narod in ta narod bo sodil in obsodil tudi njega.

Iziava.

G. pokrajinski namestnik Ivan Hribar je blagovolil komentirati najin nastop pri njem. Da ne bode nikakega nesporazumljenja, izjavljam sledeče: G. pokr. namestnik naju je zelo prijazno sprejel v navzočnosti g. Svetka. Očividno je bilo, da ga je najin prihod razveselil, ker je mislil, da smo prišli, težko pričakovani, pogajati se. Poudilil nama je sedeže in napravil je proti meni kretinjo, kakor da mi hoče podati roko, katere pa jaz nisem sprejel. Ko sem mu začel s poudarkom čitati opomin, se mu je nakremžil obraz. Da bi se bal, nisem opazil, pač pa sem opazil, da ga je bilo sram in ustnice so se mu tresle v obnemogli jezli. Dokler nisem končal ni spregovoril niti besedice, potem pa je rekel: »To mi bodete dali pismo«. V odgovor je dobil molčeč poklon. Tedaj je izbruhnil proti g. Svetku, da sva ga odhajajoča še slišala: »Vi ste to žulji; toliko korajže bi pa lahko imeli, da bi mi dali pismo.« Pismo pa mu nisva mogla izročiti, ker je bilo edini koncept in sva ga rabila za časopise. Dobil ga je v tisočih izvodih. — Zvedeli pa smo, da je g. pokr. namestnik takoj po najinem odhodu telefoniral v direkcijo agr. ref., če je g. Stanko Zmrdaršič v drž. službi inž. Ferdo Kranjec, predsednik O. O.

Iz zdravja se rodi zdravje; mi nacionalisti smo zdravi in naša država mora postati zdrava!

Naš pokret.

Delovanje naše organizacije v Mariboru. Te dni so se vršili v Mariboru sestanki posameznih sekcij tamkajšnje Orjune. Konstituirala se je najprej akcijska sekcija, nato politična, finančna in tiskovna. Sestanek kulturne sekcije se vrši ta teden. Zanimanje za organizacijo postaja vedno večje; dnevno se priklasi večje število novih članov. Tajništvo Upravnega odbora se preseli ta teden v pritličje Narodnega doma, desno poleg vhoda pred hišnikom ter bo uradovalo vsak dan razen ob nedeljah in praznikih od 17. do 19. ure.

Orjuna v Ormožu. V prijaznem Ormožu ob Dravi se vrše že priprave za ustanovitev mestne organizacije Orjune in se bo v kratkem vršil prvi tozadevni sestanek. Naprejši Krepko na delo Sestanek članstva mariborske Orjune. V torek, 13. t. m. ob pol 18. uri je imela mariborska Orjuna plenarni sestanek v prostorih restavracije »Narodnega doma«, na katerem je obsodila napade »Straže« na Orjuno, katero je obdolžila napada na Cirilovo tiskarno. Predsednik je poročal dalje o nameravanem razpustu Orjune, kar pa je na najvišjem mestu bilo odbito. Nato so navzoči privedli burne ovacije Nj. Vel. kralju, zapeli »Bože pravde« ter se nato razšli.

V Kranju se je vršil v četrtek 15. t. m. ustanovni občni zbor Orjune. Napolnjena dvorana Narodne čitalnice je pričala o splošnem zanimanju za ta zbor, katero se je pojavilo že teden dni preje med vsem meščanstvom. Navzoče je pozdravil predsednik zbora, nakar sta jim delegata oblastnega odbora, inž. Kranjec in Ljubo D. Jurkovič, poročala o namenu naše organizacije in njeni borbi za narodne ideale. Videlo se je, da seme ni padlo na skalnata tla in prepričani smo, da naša organizacija ne bo zaostajala za drugimi.

Ustanovni občni zbor Or. ju. na V. Celju se vrši ustanovni občni zbor dne 18. februarja. — V Pt. u. 24. februarja. — V Novem mestu in Škofji Loki 25. februarja.

Mestna organizacija Šiška. Redni občni zbor se vrši v nedeljo, dne 18. t. m. ob pol enajstih dopoldne. Lokal: Restavracija Stern. Za člane šišenske organizacije je udeležba obvezna. Mestno organizacijo Ljubljana pozivljamo, da se zbora udeleži v čim večjem številu. — **Oblastni odbor.**

Člani Mestne Orjune Ljubljana in Šiška. Naznanja se vsem članom Orjune Ljubljana, ki stanujejo v Šiški, da so z današnjim dnevom oddani mestni Orjuni Šiška, obratno pa so člani Orjune Šiška, ki stanujejo v Ljubljani, oddani Mestni Orjuni Ljubljana. Odbor.

Snovanje novih organizacij. Kakor doznavamo, se osnujejo v kratkem mestne Orjune tudi v Mariborku ter pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Na delo! Vsaka vas mora dobiti našo organizacijo.

Novo Orju-ne. Vsled agilnega delovanja naših poverjenikov se bodo v najkrajšem času ustanovile nove Orju-ne v Kočevju, Starem trgu, Krškem, Brežicah in Mostah pri Ljubljani. Čestitamo našim poverjenikom in jim kličemo: Sve za Orju-ne.

Orjuna v Sarajevu bo imela svojo vsakoletno oblastno skupščino 25. t. m. Bratski organizaciji želimo vsak uspeh v delu za končno zmago jedinstvene, velike in nerazdeljive in jake Jugoslavije!

Zbor Orjune v Skoplju. Koncem decembra se je vršil zbor Orjune v Skoplju. Govorilo je par odličnih govornikov iz južne Srbije. Izvoljen je tudi nov odbor, ki sestoji iz najodličnejših skopeljskih meščanov in ki so v njem zastopani vsi sloji naroda. Sklenilo se je, v najkrajšem času osnovati mestne odbore v Djevdjeliji, Kumanovu in Prizrenu. Pozdravljamo iskreno novi odbor staroslavne prestolnice cara Dušana in mu zagotavljamo, da smo neomajne vere, da se južni del naše države more prerediti samo v jugoslovanstvu in iziti iz današnjega žalostnega položaja.

Rabljene pisalne stroje
THE REX Co., Ljubljana.

Naš tisk.

»Pobeda« (Split) piše v svojem uvodnem članku med drugim: Izživljanja celjskih Nemcev, zagrebških frankovcev, Radičevih poslancev v Primorju — da ne naštevamo drugih podobnih dogodkov, ki jih je tisk te dni registriral — so take narave, da Orjuna ne more opustiti, da ne bi proti njim nastopila in jih kaznovala. Posamezne naše organizacije opazujejo vsaka v svojem področju priprave in delo za državni udar, ki ga protivniki države pripravljajo v legalni voilni borbi za mesec marec in so se odločile ter nastopile tako, kakor jim je to zapovedal zdrav razum in s tem vršile samo svojo dolžnost. Mi smo izven strank in nad n.imi, zato se naše delo sploh ne more podvreči interesom kake stranke. Kar se tiče nas, nam ne gre za voilno borbo, v kateri bi zmogala ta ali ona oseba, temveč samo za akcijo, da pobijamo vsako pripravo za državni udar tistih ljudi, ki te države nočejo. Ti prvi februarjski dnevi še niso nikaka definitivna borba, ker ta šele pride. Najbližji dnevi pa bodo pokazali, da Orjuna ni nikoli lagala. Nočemo krvi, ker nam je na tem, da živi ljudstvo v miru in dela za napredek. Če pa bo domovina potrebovala v času nevarnosti, v času, ki odločuje o obstanku države celote, naše življenje — naj ve, da jih bomo zastavili do zadnjega. Če e potrebno, da tudi ostanek, one generacije, ki je dovedla Jugoslavijo z vrhov Kajmakčalana, teže v zemljo za temelje bodočnosti, se mi podvržemo tudi temu, v zavesti, da smo storili samo svojo prvo dolžnost. Zgodovini pa prepustimo, da nas sodi.

»Vidov dan« (Novi Sad) smatra za celške dogodke odgovornim — kakor beogradska »Politika« — samo namestnika Hribarja, »ki koketira preveč z Nemci in jim je zbudil predrznost, da mislijo, da spet lahko odkrito delajo isto kot pred in med vojno«. V posebnem članku piše, da je Ludendorff na jugoslovanski mej in da ž njim operirajo agitatorji nemške stranke. Naša vlada »s kretenskim gospodom Hribarjem na čelu« pošlje vojsko proti nacionalistom, mesto da bi zadržala panvermansko agitacijo. Zaradi nekoliko gumastih kroglic, ki zanje nihče ne jamči, kam bodo padle, si vlada redi na prsni gada, ki čaka samo ugodne prilike, da zasadi svoje strupene zobe v meso našega naroda. Toda vedo naj te kače: predno se samo zganijo, jih bomo pogazili in jim strli glave. Z našo krvjo je zgrajena ta država, njene temelje se more porušiti samo z morjem nove krvi. Vladna gospodarska pa, ki eksperimentira s potrpljenjem naroda pa naj tudi pazi. Če je še treba krvi, da se učvrstijo temelji države, je ne bomo štedili, niti tuje niti svoje, za slavo domovine in kralja, vrednega sinu jugoslovenskega naroda. — Ista številka »Vidovdana« prinaša slike naših ustavobraniteljev: Nj. Vel. kralja, Nikole Pašića in Svetozara Pribičevića.

Članki »Orjune« vzbujajo pozornost vsega jugoslovenskega tiska. Posebno velja to za Svetosavsko in Strossmayerjevo prilogo. (Te izdaje se lahko še dobe v upravi, lista za Din 1.— obe.) »Vidovdan« je ponatisnil članek g. Silobričica »Prvi jugoslovenski nacionalista«.

Politični pregled.

Notranji.

Pred volitvami, Strank, ki nastopajo v volitvah, je toliko, da se že iz tega vidi kako malo politične resnosti je še pri nas. Osebnosti so povsod glavno, načela postranska stvar, kar se vidi iz nenavadno velike razcepanosti v posameznih strankah, ki pri najboljši volji ne morejo zadovoljiti kandidatskih ambicij svojih pristašev. Kdo si danes vse ne domišlja, da je on edini sposoben za poslanca in ako ga ne kandidira stranka, se kandidira sam. Od večjih strank je demokratska edina, ki ni razcepljena in ki bo samo v enem okrožju imela dve listi mesto ene, ker se ni mogel doseči sporazum. Radikalci so tako razcepljeni, da postavljajo v nekaterih voilnih okrožjih kar po tri kandidatne liste! Velik interes vzbujajo poročila o neuspelih Radičevih shodih in ako bo njegova stranka pri teh volitvah nazadovala, bo to menda edini resnični aktivni volitev.

Radi luke Baroš bomo imeli najbrže še dosti sitnosti, ker Italijani so dovolj nesramni, da izjavljajo, da

luke Baroš za enkrat še ne bodo evakuirali, temveč bodo čakali na končno določitev mej reške države. Seveda, pri tem končnem določanju reške meje se bodo pa Italijani postallili na stališče, da je luka Baroš sestavni del reškega pristanišča in ker rapalska pogodba ne vsebuje Sforzinega pisma, s katerim se priznava luka Baroš Jugoslaviji, bodo imeli naši zastopniki v reški komisiji težko stališče in zelo verjetno je, da se bo moral predložiti spor radi Baroša predsedniku švicarske republike, da ga on presodi, ker to predvideva rapalska pogodba in pri tej priliki se bo lahko predložilo Sforzino pismo. Vsekakor moramo računati s tem, da ratifikacija sammargeritskih konvencij nikakor še ne pomeni konca našega spora z Italijo. Ta spor bo samo odgođen, na tem stališču stojijo Italijani — mi pa tudi!

Zunanji.

Novo vlada na Bolgarskem. Bolgarska vladna stranka zemljoradnikov ni bila zadovoljna z nekaterimi svojimi ministri in odstopiti so morali ministri Turlakov, Tomov in Manolov, ki so jih obenem izključili iz zemljoradniške stranke radi umazanih afer. To je popolnoma pravilno: ministre, ki imajo umazane afe-re, je treba tudi izključiti iz vsake poštene stranke, ne samo odstaviti. Bolgarski ministrski preds. Stambolijski je, kakor se vidi, zelo energičen mož in ta bo Bolgarsko gotovo uredil in izvlekel iz nesreče, v katero jo je odpeljal Ferdinand Koburški.

Poljska in Litva. Pristanišče Memel je poslaniška konferenca v Parizu prisodala Litvi pod gotovimi pogoji, n. pr. da dobi Poljska majhen košček litviskega ozemlja v bližini Vilne. Litvinci se upirajo tej odredbi in njihove čete so že zasedle dotično ozemlje in tako je nastal nov konflikt: med Poljsko in Litvo, kakor bi v Evropi ne bilo že dosti konfliktov.

Turki se pripravljajo na novo vojno! Turki niso sprejeli predlogov ki so jim bili stavljeni od velikih sil na konferenci v Lausanni in konferenca se je razšla brez pozitivnega rezultata. Sedaj se pa Turki že pripravljajo na novo vojno, da z orožjem dosežejo izpolnitev svojih zahtev. V Traciji se Turki prav živahno pripravljajo, ali dosegli ne bodo nič, tudi če začnejo novo vojno, ker sedaj ne bodo imeli proti sebi samo slabe Grčije, temveč tudi koga drugega.

Med Anglijo in Francijo vladajo radi vprašanja Poruhirja močna nesoglasja, o katerih se je govorilo te dni tudi v angleškem parlamentu. Anglija tudi priznava, da ima Nemčija dolžnosti, ki jih mora izvršiti, ali to se ne sme zgoditi na tak način, da se Nemčija gospodarsko uniči. Nemčija je tudi za časa vojne naravnost vandalsko uničevala zasebno francosko ozemlje in mi razumemo stališče Francije, ki zahteva brezpogojno poravnavo vse škode.

Kulturni pregled.

»Jadranska Straža«. Ob času, ko se bori naša mlada država proti sovražnemu svetu, ki jo obdaja, se je ustanovilo v Splitu društvo »Jadranska straža«. Naše morje nas kliče, da stopimo ob njegovi obali na branik domovine. Tam ob sinji Adrijii je bodočnost naše države in našega naroda zato je treba, da gradimo to svojo bodočnost proti vsem, ki nočejo za vselej obviadati naše morje. To pa je mogoče le z resnim in smotrenim delom in z organizacijo vseh naših sil. Odveč bi bilo povdarjati pomen morja za naše dežele saj je malo pesmi, ki jih pojem s tako zavestjo kakor »Morje adrijansko«. Toda s pesmijo ne bomo rešili tega, kar nam je vzel »tudi meč«. To moremo doseči le s trudnim delom in bojem. Adrija nas kliče, da bomo vredni potomci onih dedov, ki so se prvi naselili na n. njih bregovih. Daleč po svetu je bil znan dubrovniški jugoslovanski mornar. Toda le prepogosto je moral iadrati na tujih ladjah in voziti zlato v Benetke. Prišla je ura, ko bo zopet vozil »slovanski brod« iz naših pristanov v tui svet. Zato je treba okrepiti našo pomorsko silo. Društvo »Jadranska straža« v Splitu si je nadelo nalogo, da pospešuje naše mornarstvo, vojno in trgovino. Po vseh mestih naj bi se ustanovili odbori in podružnice tega društva. Zato se je tudi v Ljubljani osnoval pripravljalni odbor, da položi temelj

tej organizaciji v Sloveniji. Ni dvoma, da se bo slovenski narod odvalil klicu našega morja in dokazal, da se zaveda svoje dolžnosti do naše skupne velike domovine. — Redni člani plačajo mesečno po 1 Din, podporni enkrat za vselej 100 Din, ustanovni 250 Din, dobrotniki 1000 Din v bližnjih dneh se bodo nabirali člani z nabiralnimi polami in upamo, da se bo naša javnost odzvala temu pozivu. Začasni naslov: »Jadranska straža«, Ljubljana, Bleiweisova cesta 10, II. nadstropje. Knjižnica.

Drugi broj »Jadranske Straže«. Izlazi 11. broj službenog ilustriranog glasila »Jadranske Straže« s ovim sadržajem: B. B.: Naša pomorska obrana. — Božo Martinec: Izgradnja naše ratne mornarice (feljton). — Mar: Ratna i trgovačka mornarica. — Iz stranih zemalja. »Pomora: Potreba nacionalne ljahte. »Nikola Stanković: Potopljene nemačke flote. — Društvene vesti. — Ratno brodogradje male Grčke. — Iz života naših ograna. — Obavesti i poruke. — Naše slike. — Razne vesti. — Dr. F. Marušić: Na moru. — Knjige na ogled. — Imenik članova. — Dopriinosi od početka delovanja društva. — Ovaj broj ima 32 stranice i 14 slika. Izlazi 1. svakog meseca. Pretplata (u dinarima): pojedini broj 8, na godinu 80, na po godine 40, na črtvrt godine 20; za inozemstvo za godinu: 90 čsl. K, 3 dol., 36 fr. franaka, 60 ital. lira. — Najtoplije preporučamo ovaj ilustrirani časopis koji som po svome zadržaju i bogatim slikama najbolje kazuje, koji mu je cilj i koju zadaću hoće da vrši u vojno-pomorsko jačanju naše države i njezinog pomorsko-trgovačkog razvoja.

»Primorska Omladina«. V Trstu je izšla v zadnjih dneh »Omladina«, mesečnik, glasilo jugoslovenske omladine v Primorju. Po prvi številki sodeč, obeta biti to eden izmed najboljših političnih omladinskih listov, bodisi z ozirom na smernice, bodisi na obliko in vsebino. Za danes, seveda, še ne moremo izreči končne sodbe, vendar pa je to vesel pojav, da se na Primorskem mladina giblje, čuteč potrebo, da poseže tudi ona v teh težkih časih v javno življenje. — Prva številka vsebuje poleg programatičnega uvodnika slovočubrike: Omladinska načela, Glasovi iz Primorja, Slovanski svet, Prosveta, Politični pregled in Razno. List izhaja kot mesečnik ter se naroča: Trst, Casetta postale 316. Celoletna naročnina 12 L. Naslovno sliko je izdelal slikar Avgust Černigoj. Zelimo obilo uspehal!

»Ženski svet«. Naše sestre v Trstu so začele izdajati mesečnik »Ženski svet«, glasilo ženskih družtev Julijske krajine. Ze prvi zvezek priča, da so si izdajateljice vzele resne, vpoštevanja vredne smernice za svoje delo. List prinaša poleg leposlovne vsebine, poučne članke o vsem, kar more naše žensstvo zanimati. Prinaša izveštja o delovanju našega žensstva med našim narodom tam preko meje, in prinaša nasvete za gospodinje in matere, poročila o modri in ročnih delih. Ze 1. šte. prinaša o tem šest risb. — Vsak ve, kolike važnosti je kulturno delo v Primorju za naš narodni živelj, zato priporočamo vsemu našemu žensstvu, da se pridno naroča na ta edini ženski list, ter tako gmotno še več pa moralno podpre neumorno delavke ob Adrijii. — Naročnice: M. Prunkova, Ljubljana, Gruberjevo nabr. 14, II. nadstr. — Stane za leto 48 Din, pol leta 24 Din, četrt leta 12 Din.

Ivan Matičič: Na krvavih poljanah. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka. — Strani 272 in 25 slik. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena vezani knjigi 32 Din. — Izšla je knjiga, kjer so opisani skoro vsi bojni pohodi bivšega slovenskega planinskega polka od prvega do zadnjega dne svetovne vojne. Pisatelj, ki je živ vel skoro ves čas pri polku in fronti kot navaden trpin, opisuje objektivno in živo vse strahote, ki so jih trpeli naši ljudje, opisuje zločine, ki so jih uganjali nad našim moštvom avstrijski oficirji in krvniki. Pretresljivi so prizori z Dohberdobske planote, kjer so se obupno borile slabotne čete napram dvajsetkratni italijanski premoči. Potem pa v gorovju borba s plazovi, z zameti. Pohod v južne Tirole, dalje beg po Galiciji. Strašni so prizori od Hudega loga, kjer so umirali naši možje in sinovi, pretresljivi so kriki umirajočih. Dalje Fajtji hrib, Spacapani. Potem pa strahote s Sv. Gabrijela,

NAPREJ NAPREDUJE!

Odločno se je postavil za gosp. Hribarja, človeka najizrazitejšega predstavnika buržujev, ki bi morali baš delavci poznati dobro njegove reakcionarne nazore in sredstva, ki se jih poslužuje, kadar nastopa proti delavcem, kakor kadar je proti nacionalizmu. Proletarci! Kaj ne? Napreje res napreduje! Star pregovor pravi: Gliha vkup strihal!

Naš pokret.

Izključen. Na podlagi raznih pritožb je Obl. odbor na seji dne 5. februarja g. Matko Marješiča izključil iz organizacije. — Obl. odbor.

Ustanovni občni zbor Or-ju-ne v Mokronogu se je vršil 4. t. m. Otvoril je občni zbor sklicatelj g. Vanič ter pozdravil navzočnega delegata centralnega in oblastnega odbora. Govoril je o momentih, ki so pripomogli k ustanovitvi Orjune v Mokronogu. Nato je bil enoglasno izvoljen za predsednika sklicatelj, kateri je dal besedo članu centralnega odbora g. Jovici M. Silobriču. Ta je pozdravil vse prisotne v imenu C. O. v Splitu, razvijal je v svojem daljšem govoru nacionalno ideologijo ter postanek in razvitek naše organizacije. Med svojim govorom se je dotaknil tudi stališča naše organizacije proti raznim stanovom, a posebno proti delavskemu in je pri tem ugotovil, da bodo delavcem osigurano duševno in materijelno dobro edino le v naši organizaciji. Končal je svoj govor s pozivom prisotnih na delo in priporočajoč jim železno disciplino.

Nato je povzel besedo član Oblastnega odbora v Ljubljani, kateri je pozdravil vse prisotne v imenu O. O. ter prikazal v svojem jedrnatem govoru razvoj nacionalistične ideje in Or-ju-ne v Sloveniji. Govoril je dalje o nalogi našega pokreta v Sloveniji in o značaju Slovenije ko bude vsa nacionalistična. Pozval je prisotne, naj bodo močni v borbi za našo idejo, ter nato za kličič svoj govor. Govoril so še nekateri delegati iz okolice, kateri so prinesli lepe vesti o zanimanju kmetov za naš pokret.

Izvoljen je bil mestni odbor za mufrensko dolino s sedežem v Mokronogu.

Poslani so bili navdušeni pozdravi C. O. v Splitu in O. O. v Ljubljani.

Uspeli zbor Or-ju-ne na Bledu. Dne 5. t. m. se je vršil zelo uspešen zbor Or-ju-ne na Bledu, na katerem je bil soglasno izvoljen deželni odbor, ki je takoj prevzel svoje funkcije.

Laško. Dne 8. t. m. je bil ustanovni sestanek, na katerem se je konstituiral pripravljalni odbor, ki bude imel nalogo, čim preje pripraviti ustanovni občni zbor naše organizacije.

Iz redakcije. Dopise blagovolite pošiljati najkasneje do četrta, sicer je njih objavljenje nemogoče, ker se redakcija zaključuje v četrtek ob 17.

Nacionalisti širite i podpirajte svojo štampalo! Naši su listovi: »Pobeda«, glavni organ Or.Ju.Na. — Split; »Orjuna« — Ljubljana; »Vidovdan« — Novisad; »Princip« — Subotica; »Budučnost« — Osijek; »Predstraža« — Vršac; »Sosa« — Šibenik. Nama naklonjeni su listovi: »Pokret« — Zagreb; »Preporod« — Beograd i »Jug« — Osijek.

„ERIKA“ pisalni stroji THE REX Co., Ljubljana.

Politični pregled.

Notranji.

Volilna borba se razmahuje vedno bolj, ker polagoma se že vlagajo kandidatne liste in čez dober mesec dni bodo volitve. Boj se vrši v prvi vrsti med radikalci in demokrati, ki sta najmočnejši stranki in se strinjata v eni točki: v vprašanju ustave, ki je delo obeh imenovanih strank. Drugače so politični nazori obeh strank zelo različni in ako izpadejo volitve tako, da bo — radi čuvanja ustave — zopet potrebna koalicija med tema dvema strankama, potem se bo zopet vladalo s kompromisi — do novih volitev! Homogene vlade najbrže še dolgo ne bomo imeli.

Zunanji.

Sanmargaretske konvencije so prišle v razpravo v italijanskem parlamentu. One bodo gotovo tudi sprejete, ampak preko volje, samo zato, ker se Italija dobro zaveda, da mora izvršiti določbe pogodbe, sklenjene med našo državo in njo. V razpravi je sam ministrski predsednik Mussolini naglašal, da ni treba, da bi veljale pogodbe večno. S tem je Mussolini hotel potolažiti svoje fašiste, češ, bo že prišel čas, ko se bomo še bolj razširili proti vzhodu. V tem, da pogodbe niso večne, se strinjamo z Mussolinijem, ker smo trdno prepričani, da pride čas, ko bodo naše zastave vihrale ob Soči in v Brdih, ko bo Adrija jugoslovska. Mlad, zdrav, krepak narod smo Jugoslaveni in dosegli bomo naš cilj: ujedinjenje vsega jugoslovskega naroda!

Lausanska konferenca se je razšla, ne da bi se sklenil mir med Grčijo in antanto z ene in Turčijo z druge strani. Popuščalo se je Turčiji dolgo in dosti, ali njena intrantsigentnost je bila tako velika, da se je moralo prekiniti nadaljnje pogajanje. S tem vprašanje bližnjega vzhoda ni rešeno, ampak

pričakovati je, da se bodo pogajanja obnovila, ker niti zapadna Evropa, niti Grčija in Turčija danes nimajo volje voditi novo vojno. Zato je pričakovati, da se bo zaveda prej ali slej mirno likvidirala.

Razmerje med Francijo in Nemčijo je slej kot prej silno napeto radi okupacije Poruhra po francoskih četah. Problem je, seveda, zelo globok, ker Nemčija bo poskušala z vsemi sredstvi osvoboditi se plačanja reparacij, Francija pa za nobeno ceno ne bo odnehala od svojih opravičenih zahtev. To razmerje daje vsekakor misliti in Evropa bo najbrže še dolgo nosila posledice svetovne vojne.

Ljubljanska kronika.

Iz Redakcije. Ker se je bila prva posebna izdaja »Orjuna« od četrta hipno zaprodala bili smo primorani izdati drugo, da ustrezemo javnosti po povpraševanju iste.

Bivši namesnik za Sloveniju i sadašnji vršioc dužnosti velikog župana za Ljubljansku i Mariborsku oblast, gosp. Ivan Hribar, odmah iza celjskih »događaja«, odputovao je u Beograd, da izvesti gosp. ministra unutrašnjih dela o protivdržavnom delovanju pangermana i da zatraži izvanrednu finansijsku pomoć za širenje »Orjuna«, te posebni orden za naše dr. g. Ristića, ing. Kranjca i Znidaršića. To je učinio radi toga, da se reši Ljubljane — i da pođe na Reku za osiguravajućeg i trgovačkog agenta, jer da mu to bolje rentira.

Razne vesti.

Iz Koroške. Naš zaupnik nam javlja, da se na Koroškem pripravljaja vse, kar nacionalno misli, na razpad Jugoslavije. Orožje je deponirano na gotovih mestih, držijo se kurzi za vpad v našo državo, prevaža se municija, posebno iz Italije itd. Celu srednješolska mladina se uri v streljanju in formira v čete. Eno misel in eno prepričanje vlada na Koroškem in to je, da v petih mesecih Jugoslavije ne bo več.

Tako naš zaupnik, o čegar verodostojnosti smo popolnoma prepričani. In v tem resnem času naši »narodni mučeniki« razmišljajo, kako bodo uničili Orjuno.

Obletnica. U današnji dan godine 1918, austrijski vojni sud u Kotoru izvršio je smrtno osudu nad četiri naša odlična revolucionara, između kojih je bio i jedan Slovenac iz Istre, drug Grabar, te dva Dalmatince. Danas, kada su ostvareni ideali za koje su i ti drugovi-mučenici žrtvovali svoje živote, mi se njih sećamo najvećim pietetom i kličemo im: Večna vam pamjat!

Radičević protiv Nl. V. Kralja. Za preključer su se usudili radičevići da na jugoslovenskom primorju, u Crikvenici, zakažu svoju antidržavnu skupštinu. Na skupštinu su došli Jugoslaveni koji su, da opipaju puis radičevskih elemenata, viknuli: »Živio Kralj!« Radičevići su odgovorili: »Dolje«. Kao jedan jurmuli su Jugoslaveni na te antidržavne tipove i razjurili im skupštinu. Ima nekoliko ranjenih.

Jugoslovensko Kumanovo. U našem slavnom Kumanovu počeo je izlaziti list »Kumanovska Zastava«. Uređuje se u duhu jedinstva i jugoslovenstva.

Kako se plaćaju zaštitnici države. Pišejo nam z Bleda: Mnogi orožniki se pritožujejo, da so dobili za tekoči mesec samo po 500 Din na račun plače, nekateri pa niti vinarja. Zanimali smo se za stvar in ugotovili, da v celem radovljiškem okraju orožniki, razim njihovih častnikov, niso dobili izplačanih službe-

nih prejemkov, tako da so po večini ostali brez pare. Kako bodo zaštitniki države in javnega reda taki orožniki, kako naj se navdušujejo za državo ako jim ista že tako bore plače ne izplača v redu in o pravem času!

Ali ste že naročnik »ORJUNE«?

Ako kašljate je edino sredstvo proti prehlajenju

PEKTO kateri sigurno pomaga

„ADRIJA“

drogerija in foto-manufaktura B. Čvančara, Ljubljana.

V našem založništvu so ravnokar izšla naslednja dela:

Table listing books and their prices: Baumbach-Funtek, ZLATOROG. Planinska pravljica. Druga, predelana izdaja. Vez. Din 22.—; Rodenbach Gg., Gradnik, MRTVO MESTO. Roman. Broš. » 18.—; Korun dr. V., SPAKE. Satire, humoreske in drugo. Drugi natis. Vez. » 40.—; Doyle A., Conan, ZGODBE NAPOLÉONOVEGA HUZARJA. Prevel V. Mihajlović. Detektivske povesti. Vez. » 75.—; Meško Fr. Ks., OB TIHII VECERII. 11 povesti in črtic. Vez. » 45.—; Feigl D., POL LITRA VIPAVCA. Ta knjiga obsega 19 daljših in krajših črtic, ki jih vse skupaj preveva dober, pristen humor. Vez. » 30.—

Do srede meseca aprila slede še nastopna dela:

Table listing more books: Dostojevski F. M., ZLOČIN IN KAZEN. Roman v šestih delih z epilogom. Preložil Vlad. Levstik. Dva dela. Bonsele, PRIGODE CEBELICE MAJE. Poslovenil Vlad. Levstik. Navadna izdaja brez ilustracij. — Izdaja z ilustracijami. Leblanc Maurice, ARSENE LUPIN. Gentleman — vlomilec. Poslovenil Vlad. Levstik. — Iz vsebine: Aretacija Arsena Lupina. — Arsen Lupin v zaporu. — Arsen Lupin pobegne. — Skrivnostni potnik. — Kraljičino ogledje. — Sherlock Holmes pride prepozno. Itd. Marguerite Burnal Provins, A. Gradnik, KNJIGA ZA TEBE. Zbirka ljubavnih pesni v prostem ritmu. Levstik Vlad., GADJE GNEZDO. Povest iz dni trpljenja in nad. Drugi natis. Marryat Kapitan, MORSKI RAZBOJNIK. Roman. Poslovenil Vlad. Levstik. Kunaver Pavel, PO GORAH IN DOLINAH. I. del s 40 slikami, II. del s 36 slikami. Rozman Ivan, NOVA EROTIKA. Disonance in akordi. Tolstoj Levstik, HADZI MURAT. Novele. Kraigher dr. Alojzij, SKOLJKA. Drama v treh dejanjih. Drugi natis. — MATILDA PERNUS. — MLADA LJUBEZEN. Rostand E., CYRANO DE BERGERAC. Veseloigra. Poslovenil O. Zupančič. Scot Walter, IVANHOE. Za mladino in odrasle. Poslovenil Vlad. Levstik. Suchy Iv., STAROINDIJSKE BASNI, BAJKE IN PRAVLJICE. Z mnogimi slikami. Brezovnik Ant., SALJIVI SLOVENEK. Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov. Nova, predelana izdaja. Herrman Ign., KAKO SE JE KULIHOVA NANINKA MOZILA. Poslovenil dr. Bradac. V dveh delih. Baudelaire, POEZIJE V PROZI. Poslovenil Karlin.

Dante.

Izdal in uredil dr. Alojzij Res. Oprema razkošna, okrog 300 strani veliko četrtnko in 11 umetniških prilog. Knjigo, na katero smemo biti Slovenci ponosni, je okrasil Tone Kralj.

Naročila sprejemajo vse knjigarne kakor tudi založna knjigarua

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg Ljubljana, Miklošičeva cesta 16.

LJUBO D. JURKOVIČ:

Josip Juraj Strossmayer.

Veliki vladika Josip Juraj Strossmayer se je rodil dne 4. februarja 1815 v Osjeku. Doma je študiral katoliško semenišče, na kar je odšel v centralno bogoslovje v Pešti. Tu se je spoznal z idejami češkega pesnika Jana Kolbára, ki je oznanjal slovansko vzajemnost in ki je želel ustvariti štiri močne slovanske kulturne skupine: rusko, poljsko, češko in jugoslovensko. Te skupine naj bi si prisvojile skupni književni jezik; dijalekti naj se odpravijo.

Ceprav so bili pradedje Strossmayerja Nemci, je vendar on sam bil od zgodnje mladosti Slovan, ker je slovanski duh pil vase že z materinim mlekom; tudi babica njegova je bila slovanskega porekla, tako da se je v njegovih žilah pretakala pretežno slovanska kri. Za Slovanstvo so ga navdušile naše narodne pesmi, veliko pa je k temu pripomogla vzgoja matere. Narodne pesmi so bile v Strossmayerjevi hiši v veliki časti. Če nile so se posebno Vukove zbirke in Reljkovičev »Satira«.

V Pešti je dosegel Strossmayer doktorat filozofije in na Dunaju doktorat teologije, nakar je predaval v Djakovu matematiko in fiziko. Ze tedaj je pokazal svoj veliki talent. Dogodki leta 1848. so dvignili tudi našega vladiko, da se postavil v službo svojega naroda in za njegovo kulturo. Takoj začetkom svojega javnega političnega delovanja, oborožen z znanjem, je oznanjal, da je glavna naloga Jugoslovenov, da se združijo in ujedinijo, ker v slogi in edinstvu vidi boljše bodočnost naroda.

Na dunajski univerzi je predaval nekoliko časa kanonsko pravo. Ze tedaj se je v njem vzbudila misel jugoslovske univerze, pri kateri bi sodelovali Čehi, Slovaki in Slovenci.

S svojo močno osebnostjo je vladika Strossmayer obrnil nase pažnjo vseh sinov našega naroda. Sam se je smatral za prvega narodnega škofa. In v resnici je to bil V njem se jasno kristalizirajo vse ideje. On pravilno in točno za popada misel narodnega edinstva celega naroda, pa ne samo to, daje ji tudi življenje.

Strossmayer je človek visoke kulture in velikopotezen. Takoj od početka svojega dela je v pravem in modernem smislu besede — kozmopolit.

Srbijo je vzljubil kot svojo domovino. Tja je večkrat zahajal in užival je njeno svobodo in napredek. Leta 1851. je bil imenovan za vikarja. V Srbiji je prišel v stik z mnogimi odličnimi Srbi, med drugimi z Aleksandrom Karadjordjevičem, Mihajlom Obrenovičem in kraljem Milanom.

Strossmayer je kmalu uvidel, da mora igrati Srbija glavno in vidno vlogo v življenju vsega našega naroda. Radi tega je Avstrija previdno pazila na vsak njegov korak.

Leta 1859. je šel v Rim in opozoril papeško stolico na važnost Jugoslovenov. Odločno je zagovarjal glagolico in narodni jezik v cerkvi.

Čeravno je Avstrija uvidela v Strossmayerju svojega sovražnika, ga vendar vsled njegovega ugleda ni mogla javno prezreti. Leta 1860. je prišel na Dunaj v centralni zbor za Avstro-Ogrsko. Tu je zastopal svojo teorijo o federativni ureditvi države.

V virovitski županiji je postal leta 1861. veliki župan. V tej službi si je pridobil naklonjenost pravoslavni Srbov v Sremu, ki so ga celo rajši imeli, kot kat. Hrvati.

Leta 1866. je prišel z zidavo djakovske katedrale, ki jo je izvršil z velikimi materijalnimi žrtvami l. 1870.

S svojim odločnim nastopom v politiki je izzval reakcijo dunajskega dvora. Meseca aprila l. 1867. ga je pozval k sebi sam cesar in mu zaukazal braniti Madžarsko, drugače ne sme v sabor in mora odpotovati v Pariz. Strossmayer je bil dosleden, in je odšel v Pariz!

Od tedaj se je malo udejstvoval v aktivnem političnem delu. Svoje sposobnosti je posvetil narodni prosveti. Gledal je, da spravi svoje politične ideje v sklad s kulturnimi idejami.

V Rimu je skrbel za ohranitev znamenitega zavoda sv. Jeronima, ki mora reprezentirati naš narod na zunaj. — Medtem je dajal denar za osnutek jugoslovske »Akademije Znanosti in Umetnosti« v Zagrebu. Pripravljal je teren za jugoslovensko univerzo. Jugoslovska akademija je bila svečano otvorjena l. 1867. Akademiji pomaga pri vsaki priliki in sam pravi o sebi: »Kar sem učinil za Akademijo, sem napravil obnem za svoj narod in če je narod duševno svoboden, ne bo večno ostal v fizičnem robstvu, ako mu tudi zapade.«

Strossmayer je pravi Jugosloven, ki je enako čutil za Hrvate, Srbe in Slovence ter želel, da bi se vsi enako povzdignili. Bil je že prej Jugoslovan, predno se je tako nazval. Ni bil Jugoslovan po imenu in frazi, ampak po vsebini. Tudi Bolgare je smatral za slovanske

brate, ki jih je treba pritegniti k skupnemu delu.

Strossmayer je podpiral srbska društva in literate, gojil intimne zveze z mnogimi uglednimi Srbi.

Zelo ga je razžalostilo, ko je srbska vlada zaposlila v Rimu, da mu odvzame vikarijat nad Srbijo in da imenuje na njegovo mesto kakega Madžara. Pri tej priliki je pisal Matiji Banu: »Dragi prijatelj! Tu ne gre ne za to ne za ono osebo, ampak gre za slabo in pokvarjeno politiko, ki poraja take gorostasnosti in ki bi je niti s krvavimi solzami zadosti ne objokoval.«

Tudi Slovenijo je skozi 35 let redno obiskoval in l. 1888. ga je Ljubljana imenovala častnim meščanom. Za Slovence pravi sam vladika: »Po Bogu in po naravi smo eden narod in čaka nas ista bodočnost.«

Leta 1874. se je otvorila zagrebška univerza; za fond Univerze je daroval 150 tisoč fl. Univerza ni dobila jugoslovskega imena, da si je želel to sam vladika. Čudno se je zdelo, da ni ob tej slovesni priliki govoril, vendar pa je pozneje poslal pismen pozdrav.

Vladika si je zamislil zagrebško univerzo kot popolno, z vsemi fakultetami; tudi z medicinsko, ker je zanjo daroval še posebej 20 tisoč fl.

Bil je nacionalist v pravem, dobrem smislu te besede. »Načelo narodnostno mora biti plemenito in vzvišeno, pravično, v duhu apostolske besede: česar ne želiš, da drug tebi učini, tega ne stori niti ti drugemu; kar pa bi rad, da tebi kdo stori, to napravi tudi ti drugemu. Sicer, pravi dalje, se načelo narodnosti rado pokvari in popači ter postane izvor oholosti, nezdrpnosti in sebičnosti ter vsakrš-

ne nepravilnosti. Vendar stoj krepko za svoje pravice in brani svoj rod, kadarkoli je napaden.«

Strossmayer je bil tudi izreden cerkveni teoretik, kar je pokazal pri cerkvenem zboru l. 1869. v Rimu, kjer je s svojim govorom o papeževi nezmotljivosti izzval splošno zaudenje ne samo kot najboljši govornik, ki obvlada klasične jezike, ampak tudi kot velik liberalen duhovnik, ki se osvobojuje srednjeveških predsodkov. Ob tej priliki ga je obudoval fisk vsega sveta. Dobil je prijatelje v Ameriki in Evropi, se spoznal z znamenitim Angležem Gladstonom, Lord Aetonom in drugimi.

Vladika Strossmayer je poznan tudi kot veliki panslavist, kar je pokazal o priliki 900letne proslave pokristjanjenja kneza Vladimira v Kijevu, ko je poslal brzojavko jako lepe narodne vsebine. Ta brzojavka je vzbudila na Dunaju in v Budimpešti veliko razburjenje in sam cesar Franc Jožef ga je o priliki vojaških manevrov okaral in mu očital protidržavnost.

Veliki vladika je bil po znanosti vrlo zanimiva pojava: vnskega stasa, slok in vitek, ostrih obrisov v obrazu, pogleda živega, razumnega in prodirnega; kretnje njegove so kazale aristokrata, glas je imel melodičen in prikuben, hodil je hitro in odločno do same najvišje starosti. Njegova oseba je imponirala vsem, ki so imeli srečo, da ga vidijo, in to enako najvišji gospodi, kakor priprostemu seljaku.

Umril je leta 1905. Vladika Strossmayer naj služi za vzor vsem iskrenim rodoljubom, pa ne samo njim, ampak vladikam vsega sveta in vseh vev. Slava mu in večna pamjat!

LJUBLJANA, Mestni trg 5

O. BERNATOVIČ

KONFEKCIJSKA TRGOVINA

MANUFAKTURNA
VELETRGOVINA

HEĐŽET & KORITNIK

LJUBLJANA

FRANČIŠKANSKA ULICA 4

BRZOJAVI: HEĐŽET

TELEFON 75

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

Otroški vozički

zložljive lesene stolice za otroke, ki služijo obenem kot mizica, razni igračni vozički z in brez košare, šivalni stroji in dvokolesa, so najcenejši: „TRIBUNA“, tovarne dvokoles in otroških vozičkov v Ljubljani, Karlovska c. 4.

Zobna pasta

„AKADONT“

Ustna voda

MODNA KROJAČNICA
JOŠKO SUŠNIK

LJUBLJANA

Modna in športna trgovina
za dame in gospodeP. MAGDIČ
Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Največja izbira damskih oblek, bluz, plaščev in nakitnih predmetov, dalje klobukov za gospode, perila, kravat in drugega.

Carinsko - Posredniški - Bureaux

Uvoz GROM Izvoz
Centrala Ljubljana Kolodv. ulica 41.

Podružnice:

Zagreb, Maribor,
Jesenice, Boh. Bistrica,
Čakovec, Rakek.

Kr. monopolna veleprodaja soli

JADRAN d. z. o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 19.
Prodaja špecerijskega in kolonijalnega blaga na debelo.

Telefon interurb. 113.

INSERIRANJE, PLAKATIRANJE IN VSO
DRUGO REKLAMOoskrbuje v tu- in inozemstvu
po originalnih tarifnih cenah

ALOMA COMPANY

družba z o. z.

LJUBLJANA | BEOGRAD
Kongresni trg št. 3 | Sremska ulica br. 9.Oficijelno zastopstvo
Prškega vzorčnega velesej-
ma v Pragi od 11. do 18. marca
in od 2. do 9. septembra 1928.PRODAJA TRGOVSKIN
ADRESpo določenih strokah in
krajih naše kraljevine.

Proračuni brezplačno.

Stegú in drugi

kom. družba za sirojno in
električno industrijo.Pisarna LJUBLJANA
Beethovnova ulica 9/III.

Postavlja:

kompletne naprave modernih žag
ter naprave za sušenje lesa.Dobavlja in montira:
vse stroje za lesno obdelavo.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjen stavbeni inženir
in mestni stavbenik

Ljubljana, Mirje št. 11.

Izvršuje in projektira vsakovrstne
visoke zgradbe, vodne zgradbe,
železobetonske stavbe itd.

Inserirajte v „ORJUNI“!

Avtomobile

kolesa, motorje,
pnevmatiko vseh
vrst, olje, bencin in
druge potrebščine

ima vedno v zalogi

F. Florjančič
LJUBLJANAA. & E. Skaberne
Ljubljana

Ljubljana

MANUFAKTURA
in
MODA

Na debelo in drobno.

NAJBOLJŠA
ZOBNA KREMA DIVADENT SE DOBI POVSOD

Manufaktura - Moda - Konfekcija

DRAGO
SCHWAB

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3

v zalogi specijelno angleško i
češko sukno, vseh vrst obleke,
usnjeni suknjiči, dežni plašči,
pelerine, zimniki, raglani etc.Izdelava oblek v last-
nem modernem salonu.Kupuje in prodaja
... vse vrste lesa

MODNA TRGOVINA

A. ŠINKOVIC
NASL. K. SOSSLJUBLJANA
Mestni trg 19.

GENE ZMERNE!!

ŽELEZNATO VINO

lekarnarja PICCOLI-ja v
Ljubljani, Dunajska cesta,
krepča osla ele malokrvne ljudi.Čevlje kupujte od domačih
tovarn tverke Peter Kozina & Co. z
znanko „Peko“, ker so isti priznani
najboljši in najcenejši. Glavna zaloga
na drobno in na debelo Ljubljana,
Breg 20 in podruž. Aleksandrova c. 1.IVAN ZAKOTNIK
mestni tesarski mojsterLJUBLJANA
Dunajska c. št. 46.
Telefon št. 379.Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostreža za palače,
hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, lede-
nice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in minov.

Parna žaga.

Tovarna furcirja.

IMPEX
družba z o. z.
LJUBLJANALastna žaga
v Bohinjski BistriciDELNIŠKI KAPITAL
Z REZERVAMI
Din 4,000.000

BRZOJAVKE: TEXTILIA

LJUBLJANA

TEXTILIA

LJUBLJANA

TELEFON 177

DELNIŠKI KAPITAL
Z REZERVAMI
Din 4,000.000

TRGOVSKA IN INDUSTRIJSKA D. D.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Podružnice:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 1.

Brzojavi:
TRGOVSKA.

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)

Telefoni: 139,
148, 459.

Kapital in rezerve Din. 17,500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Ekspoziture:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici).